

2 april

Debatter m. m.

Fredagen den 2 april

Sid.

Anslag under elfte huvudtiteln:

Arbetsmarknadsstyrelsens avlöningsanslag	4
Arbetsförmedlingens avlöningsanslag	7
Allmänna beredskapsarbeten m. m.	9
Svar på interpellation av herr Olsson, Johan, om fortsatta beredskapsarbeten i Hälsingland	11
Vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl.	19
Omskolning m. m.	20
Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade	24
Bidrag till driften av verkstäder för handikappade	26
Lokaliseringsbidrag	32
Lokala polisorganisationen	33
Statens utlänningskommission	35
Lokaliseringslån	36
Statskommunala beredskapsarbeten	36
Om försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag	37
Om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB	38
Förläggningen av LKAB:s huvudkontor	40
Kapitalförsörjningen inom lastbilstrafikbranschen	42
Beskattningen av traktamentsersättning	43
Rätten till avdrag vid beskattningen för kostnad för resor mellan bostad och arbetsplats	46
Användande av riksbankens vinst för år 1964	47
Inkomsten från riksbanksfonden	48
Om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar	50
Rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring	53
Om skydd för trotjänarpension	57
Om indexreglering av de allmänna barnbidragen	58

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 2 april

	Sid.
Statsutskottets utlåtande nr 11, ang. utgifterna inom inrikesdepartementets verksamhetsområde	3
— nr 32, om anslag till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige	36
— nr 33, ang. anslag på tilläggsstat II: Allmänna beredskapsarbeten m. m.	36
— nr 34, om utredning rörande försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag	37
— nr 35, om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB	38
— nr 36, ang. förläggningen av LKAB:s huvudkontor	40
— nr 37, ang. kapitalförsörjningen inom lastbilstrafikbranschen ..	42
Bevillningsutskottets betänkande nr 18, om rätt för riksdagsledamot att vid inkomsttaxering göra avdrag för avgift till riksdagsgruppskansli	43
— nr 19, ang. beskattningen av traktamentsersättning	43
— nr 20, ang. rätten till avdrag vid beskattningen för kostnad för resor mellan bostad och arbetsplats	46
Bankoutskottets memorial nr 7, ang. användande av riksbankens vinst för år 1964	47
— utlåtande nr 8, ang. inkomsten från riksbanksfonden	48
— nr 9, om skyldighet för riksbanksfullmäktige att avge yttrande över nationalbudgeten	50
— nr 10, ang. lönegradsuppflyttning av en tjänst som bankokommissarie	50
— nr 11, om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar	50
— nr 12, om tillhandahållande av ytterligare exemplar av riksdagstrycket till riksdagens ledamöter	53
Första lagutskottets utlåtande nr 14, om ökad rättssäkerhet vid bestämmande av ersättning till följd av övergången till högertrafik ..	53
— nr 15, om översyn av vissa bestämmelser i föräldrabalken	53
Andra lagutskottets utlåtande nr 30, ang. rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring	53
— nr 31, om skydd för trotjänarpension	57
— nr 32, om höjning av invaliditetstillägget m. m.	58
— nr 33, ang. tillämpningen på sjömän av bestämmelserna om obligatorisk yrkesskadeförsäkring	58
— nr 34, ang. provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga	58
— nr 35, om indexreglering av de allmänna barnbidragen	58
Tredje lagutskottets utlåtande nr 14, om dels hastighetsbegränsning för motorbåtar, m. m., dels ock registrering av båtar	60

Fredagen den 2 april

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Herr *Persson, Ragnar*, anmälde, att han under gårdagen infunnit sig vid riksdagen.

Till kammaren hade överlämnats Kungl. Maj:ts skrivelse nr 90, angående förordnande av statsrådsledamöter att uppläsa Kungl. Maj:ts öppna brev till riksdagen angående vissa grundlagsfrågor.

Av nämnda kungl. skrivelse, som nu föredrogs, inhämtades bland annat, att Kungl. Maj:t förordnat hans excellens herr statsministern *Erlander* att i första kammaren uppläsa Kungl. Maj:ts ifrågavarande öppna brev.

Med anledning härav lämnades ordet till hans excellens herr statsministern *Erlander*, som i enlighet med det honom givna uppdraget uppläste Kungl. Maj:ts öppna brev, nr 91, angående vissa grundlagsfrågor.

Uppläsningen av berörda öppna brev åhördes av kammarens ledamöter stående.

På sedermera gjord proposition beslöts att förevarande kungl. skrivelse och öppna brev skulle läggas till handlingarna.

Herr talmannen yttrade, att han efter samråd med andra kammarens talman finge föreslå, att första kammaren skulle besluta, att vid sammanträde, som komme att hållas onsdagen den 7 innevarande månad, företaga val av ej mindre ledamöter och suppleanter i riksdagens lönelegation än även ledamöter och suppleanter i riksdagens krigsdelegation.

Detta förslag antogs.

Härefter anförde herr TALMANNEN:

Jag får meddela att biljetter till den föreställning, som Kungl. Teatern anordnar för riksdagens ledamöter tisdagen den 6 april, kommer att utdelas i kapprummet fr. o. m. kl. 12.00 i dag.

Poliovaccinering planeras äga rum i riksdagshuset redan instundande vecka, sannolikt fredagen den 9 april 1965. Tider för vaccinering kommer att meddelas senare. Anmälan om deltagande erfordras och kan antecknas på utdelad blankett samt inlämnas till förste vaktmästaren i kammaren redan *i dag fredagen den 2 april*.

Justerades protokollet för den 26 nästlidne mars.

Anmälades och godkändes andra lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 114, i anledning av dels Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m., såvitt propositionen hänvisats till lagutskott, dels ock i ämnet väckta motioner;

nr 115, i anledning av väckta motioner om dispens från lagen om arbetsförmedling för skrivbyråernas serviceverksamhet; och

nr 116, i anledning av väckt motion angående kostnaderna för transport av avliden från sjukhus till hemorten.

Föredrogs och hänvisades till statsutskottet motionerna nr 669—672.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 11, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda fram-

Arbetsmarknadsstyrelsens avlöningsanslag
ställningar rörande utgifterna för bud-
getåret 1965/66 inom inrikesdeparte-
mentets verksamhetsområde jämte i äm-
net väckta motioner.

Punkterna 1—15

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 16

Arbetsmarknadsstyrelsens avlönings- anslag

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen
att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att vid-
taga de ändringar i personalförteck-
ningen för arbetsmarknadsstyrelsen,
som föranleddes av vad departements-
chefen i statsrådsprotokollet över inri-
kesärenden för den 4 januari 1965 för-
ordat, dels godkänna av departements-
chefen förordad avlöningsstat för ar-
betsmarknadsstyrelsen att tillämpas tills
vidare från och med budgetåret 1965/66,
dels ock till Arbetsmarknadsstyrelsen:
Avlöningar för samma budgetår anvisa
ett förslagsanslag av 13 400 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade ut-
skottet till behandling förehåft följande
motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta
den ena inom första kammaren av herr
Yngve Nilsson och herr *Sveningsson*
(I: 287) samt den andra inom andra
kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II:
346), i vilka, såvitt nu vore i fråga, hem-
stälts, att riksdagen måtte

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vid-
taga de förändringar i personalförteck-
ningen för arbetsmarknadsstyrelsen,
som föranleddes av vad som föreslagits
i motionerna;

b) godkänna i motionerna införd av-
löningsstat för arbetsmarknadsstyrelsen,
att tillämpas tills vidare från och med
budgetåret 1965/66;

c) till Arbetsmarknadsstyrelsen: Av-
löningar för budgetåret 1965/66 anvisa
ett förslagsanslag av 13 070 000 kronor:

dels ock två likalydande motioner,
väckta den ena inom första kammaren
av herr *Göran Karlsson m. fl.* (I: 415)
och den andra inom andra kammaren
av herr *Hammarberg m. fl.* (II: 499).

Utskottet hade i den nu ifrågavarande
punkten på anförda skäl hemställt, att
riksdagen måtte med bifall till Kungl.
Maj:ts förslag och med avslag å motio-
nerna I: 287 och II: 346 samt I: 415 och
II: 499, samtliga motioner såvitt nu vore
i fråga,

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra
personalförteckningen för arbetsmark-
nadsstyrelsen i enlighet med vad i stats-
rådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna under punkten införd
avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrel-
sen, att tillämpas tills vidare från och
med budgetåret 1965/66;

c) till Arbetsmarknadsstyrelsen: Av-
löningar för budgetåret 1965/66 anvisa
ett förslagsanslag av 13 400 000 kronor.

Reservation hade avgivits av herrar
Virgin, Kaijser, Bohman och *Turesson*,
vilka ansett, att utskottets yttrande bort
hava den lydelse, som i reservationen
avgivits, samt att utskottet bort hem-
ställa, att riksdagen måtte i anledning
av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall
till motionerna I: 287 och II: 346 även-
som med avslag å motionerna I: 415 och
II: 499, samtliga motioner såvitt nu vore
i fråga.

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att ändra
personalförteckningen för arbetsmark-
nadsstyrelsen i den omfattning, som för-
anleddes av vad reservanterna föresla-
git;

b) godkänna i reservationen införd
avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrel-
sen, att tillämpas tills vidare från och
med budgetåret 1965/66;

c) till Arbetsmarknadsstyrelsen: Av-
löningar för budgetåret 1965/66 anvisa
ett förslagsanslag av 13 070 000 kronor.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Under en femårsperiod har antalet heltidsanställda inom hela arbetsmarknadsverket ökat med över 1 000, och totala antalet heltidsanställda överstiger 3 000. Antalet deltidanställda torde uppgå till över 1 000.

Vi är fullt på det klara med att arbetsmarknadsverket har många och angelägna uppgifter och att det också har ökande uppgifter. Låt mig bara antyda sådana ting som lokaliseringspolitiska åtgärder, omskolningsuppgifter och yrkesvägledande uppgifter — allsammans mycket viktiga uppgifter, som också fått en ökande betydelse.

Trots detta kan man med visst fog betrakta siffrorna rörande antalet anställda mot bakgrunden av att antalet arbetslösa under motsvarande tid ganska konstant har hållit sig vid i medeltal mellan 20 000 och 25 000. Inom ett ämbetsverk, där utvecklingen varit så våldsam som här, kan organisationen lätt bli mindre tillfredsställande. Samordningsmöjligheterna inom verket självt kan förbises och enkla interna rationaliseringsåtgärder kan försummas. Detta är ett allmängiltigt konstaterande, som gäller alla snabbt expanderande företag, det må vara ämbetsverk eller enskilda företag, och det innebär inte på något sätt att man behöver ta upp till diskussion sådana uppgifter som arbetsmarknadsverket tar på sig och som man kan tycka vara onödiga.

Just dessa allmängiltiga konstateranden gäller alltså i särskilt hög grad arbetsmarknadsverket, som expanderat så snabbt under de senaste åren. Också departementschefen har sedan några år haft en känsla av den saken, vilket framgår av att han förra året eller året därförut uppdrog åt statskontoret att i samråd med arbetsmarknadsstyrelsen se över arbetsmarknadsverkets organisation. Jag vill erinra om de direktiv som departementschefen då gav angående organisationsundersökningen. Jag anförde dem i debatten förra året, men jag tycker att de är så bra och att de

Arbetsmarknadsstyrelsens avlöningsanslag

ger så klart besked om just den frågeställning, som vi anser vara av intresse i detta sammanhang, att jag tycker att det finns skäl att dra fram dem en gång till. Departementschefen anförde bl. a. att statskontoret förutsättningslöst bör överväga om vissa uppgifter numera förlorat i betydelse och därför kan avvecklas eller beskäras, om närallgande verksamhetsgrenar genom lämpliga modifikationer kan sammanslås eller om genom ändrade regler administrativt krångel kan undvikas och det samlade förvaltningsförfarandet förenklas. Departementschefen framhöll vidare att undersökningen icke bör begränsas till arbetsrutiner, blankettmaterial etc. utan också inriktas på att undersöka i vad mån arbetsuppgifter utan större olägenheter kan inskränkas eller slopas eller om arbetsbördan på annat sätt kan minskas.

Alla dessa saker kan ju göra, att en betydande reduktion av verkets personal kan tänkas komma till stånd, utan att den yttre verksamheten på något sätt behöver influeras av det.

Statsrådet framhåller i år att översynen på grund av arbetets art torde bli förhållandevis tidskrävande. Detta innebär emellertid inte att någonting ändras i princip beträffande undersökningens betydelse i det här aktuella sammanhanget.

Vi anser det rimligt att inga nya ordinariebildande tjänster tillsätts, innan organisationsundersökningens utredningar genomförts. Den omständigheten att undersökningens resultat inte med säkerhet kommer att innebära, att verkets personal kan minskas, kan inte vara skäl nog att nu besluta om personalökningar i större omfattning. Framför allt är tillsättandet av ny ordinarie och extraordinarie personal ägnat att inge betänkligheter. Sådana beslut binder den framtida organisationen på ett inte önskvärt sätt såväl i fråga om antalet tjänster som i fråga om olika slag av befattningar i den framtida organisationen.

Arbetsmarknadsstyrelsens avlöningsanslag

Nya och växande uppgifter inom verket torde kunna bemästras temporärt genom omdisponering av verkets personal och genom anställande av ytterligare tillfällig personal. Vi motsätter oss inte den av departementschefen föreslagna ökningen av anslagen för avlöning av tillfällig personal. Det anslaget är ju betydande och uppgår för hela verket till sammanlagt 7 250 000 kronor.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till den vid punkt 16 fogade reservationen.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! När kammaren nu under en följd av år har diskuterat frågan om arbetsmarknaden och de spörsmål som berörs under elfte huvudtiteln, har strängt taget alltid sceneriet varit detsamma och aktörerna desamma — det är egentligen bara replikerna som är annorlunda. Det kan som i gamla tiders revyer också vara fråga om nyinlägg, men även de blir allt färre.

I reservationen har yrkats, att en del nya tjänster i arbetsmarknadsverket icke skulle ordinariesättas i avvaktan på resultatet av den utredning angående arbetsmarknadsverket som statskontoret sysslar med. Emellertid har man både inom arbetsmarknadsverket och inom inrikesdepartementet kommit underfund med att vissa nödvändiga tjänster måste besättas. Detta kommer inte att innebära att den framtida organisationen bindes; däremot innebär det att verket under nuvarande tid kan fungera som det bör göra. Det är inte bara så — som vi fick ett intryck av när vi lyssnade till herr Kaijser — att arbetsmarknadsverket har till uppgift att bekämpa den arbetslöshet som råder, utan det är ju så mycket annat som verket har att syssla med, nämligen arbetsförmedling, omskolning och en hel del liknande uppgifter, som det måste finnas personal till för att verket skall kunna fungera.

Jag vill på detta sätt och alltså i största korthet, herr talman, yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande punkt hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kaijser* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 16, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom appresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Kaijser* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 99;

Nej — 22.

Därjämte hade 3 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 17

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 18**Arbetsförmedlingens avlöningsanslag**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 66 750 000 kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Lundström m. fl.* (I: 114) och den andra inom andra kammaren av herr *Ohlin m. fl.* (II: 145),

dels de tidigare nämnda likalydande motionerna I: 287, av herr *Yngve Nilsson* och herr *Sveningsson*, samt II: 346, av herr *Nordgren m. fl.*,

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Nils-Eric Gustafsson m. fl.* (I: 408) och den andra inom andra kammaren av herr *Nilsson* i Tvärålund *m. fl.* (II: 514),

dels ock de förut nämnda likalydande motionerna I: 415, av herr *Göran Karlsson m. fl.* och II: 499, av herr *Hammarberg m. fl.*

I motionerna I: 114 och II: 145 hade, såvitt nu vore i fråga, anhållits att riksdagen måtte besluta att utöver vad i statsverkspropositionen föreslagits inrätta ytterligare fem tjänster som konsulenter i reglerad befordringsgång för arbetsförmedlingens yrkesvägledningsverksamhet till en beräknad merkostnad av 150 000 kronor och därför till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 66 900 000 kronor.

I motionerna I: 287 och II: 346 hade, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte

a) fastställa i motionerna införd avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas från och med budgetåret 1965/66;

b) till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 64 500 000 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt,

I. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 287 och II: 346, I: 415 och II: 499 samt I: 114 och II: 145, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna under punkten införd avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

b) till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 66 750 000 kronor;

II. att motionerna I: 408 och II: 514 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Axel Andersson*, *Per Jacobsson* och *Edström*, fröken *Elmén* samt herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Nelander*, vilka ansett att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I: 114 och II: 145 ävensom med avslag å motionerna I: 287 och II: 346 samt I: 415 och II: 499, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

b) till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 66 900 000 kronor;

b) av herrar *Virgin*, *Kaijser*, *Bohman* och *Turesson*, vilka, under förutsättning

Arbetsförmedlingens avlöningsanslag

av bifall till reservationen vid punkten 16, ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte med bifall till motionerna I: 287 och II: 346 och med avslag å motionerna I: 415 och II: 499 samt I: 114 och II: 145, samtliga motioner såvitt nu vore i fråga,

a) godkänna i denna reservation införd avlöningsstat för arbetsförmedlingen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

b) till Arbetsförmedlingen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 64 500 000 kronor.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Jag har en känsla av att kammaren inte har intresse av att förhandlingarna blir alltför långvariga. Jag kommer därför att fatta mig kort på de punkter i utskottsutlåtandet, där jag finner anledning att ta till orda.

Den reservation a, som föreligger på denna punkt, avser inrättande av ytterligare fem tjänster för arbetsförmedlingarnas yrkesvägledningsverksamhet. Det är ju så, att vi numera i den nya skola, som vi håller på att bygga upp, strävar efter en mera differentierad undervisning på olika utbildningslinjer. Vi vill försöka underlätta för ungdomarna att komma in på yrken som passar dem och som de har fallenhet för.

Det är alldeles självklart att ungdomar i 15-, 16- och 17-årsåldern i allmänhet är villrådiga och trevande när det gäller yrkesvalet. Det är helt naturligt att det är på det sättet. Det gäller ett svårt val, och det är ett stort område man har att välja inom. Det kan ju också vara naturligt, om föräldrarna i den situationen i allmänhet också är lika ovissa. I den situationen är det angeläget att sakkunnig vägledning kan ges. Det gäller dock för den unga människan ett mycket viktigt avgörande och ett av-

görande som i många fall är betydelsefullt för hela livet.

Det gäller också att på detta område försöka bryta med de traditionella föreställningar som har rått och väl alltfjämt råder speciellt om vad som är manliga och kvinnliga yrken. Undersökningar har visat att man där alltfjämt sitter fast i gamla föreställningar och att flickorna fortfarande i anmärkningsvärd grad är hänvisade till vad man brukar kalla traditionellt kvinnliga utbildningsvägar. På detta område skulle nog åtskilligt vara att vinna om man kunde bryta dessa traditionella föreställningar och kvinnorna i större utsträckning kunde komma in på utbildningsvägar och yrken, där de säkerligen har lika stora förutsättningar att göra sig gällande som männen. Det skulle för vederbörande själva och inte minst för samhället vara av betydelse om utvecklingen kunde ledas in på andra och i vissa avseenden kanske också naturligare banor.

Det är klart att man genom ett bifall till reservationen inte kan åstadkomma någon revolution på detta område, men vi anser denna i alla fall vara ett steg i rätt riktning och någonting som syftar till att främja den utveckling som jag här har antytt.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservation a av herr Axel Andersson m. fl.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Reservanterna anser det vara angeläget att motverka könsbundna och traditionella föreställningar om vad som är manliga och kvinnliga yrken. För att motverka detta hemställer de om inrättande av fem nya konsulenttjänster i reglerad befordringsgång. Motiv och yrkande rimmar enligt min mening inte med varandra, men det är ju reservanternas sak.

Nu finns det 150 tjänstemän inom arbetsmarknadsverket som sysslar med

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

yrkesvägledning. Vad som är angeläget är, i varje fall enligt utskottsmajoritetens sätt att se, att dessa 150 tjänstemän fungerar på ett rätt sätt. Gör de det, är det fullständigt onödigt att få ytterligare fem tjänster i reglerad befordringsgång.

Herr talman! Jag skall följa herr Jacobssons rekommendation att tala kort och vill därför sluta med att yrka bifall till utskottets förslag.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! I princip är reservationen b av herr Virgin m. fl. under denna punkt anknuten till reservationen vid punkten 16 och jag skall därför inte ställa något yrkande.

Jag vill dock, delvis med anledning av vad herr Birger Andersson nyss yttrade, erinra om att jag vid argumenteringen för reservation vid punkten 16 påpekade att arbetsmarknadsverket hade stora, väsentliga och även ökande uppgifter i fråga om lokalisering, omskolning och yrkesvägledning, men att jag förmodade att man genom en rationalisering inom verket självt skulle kunna minska personalbehovet eller i varje fall inte behöva öka personalen — detta utan att verkets yttre verksamhet på något sätt menligt skulle behöva påverkas.

Jag tror alltså fortfarande, att det finns fog för de synpunkter, som vi har framfört, men med hänsyn till utgången i voteringen beträffande reservation vid punkten 16 vill jag inte yrka bifall till vår nu föreliggande reservation.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera momentet av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan.

Därefter gjordes enligt de rörande mom. I framkomna yrkandena proposi-

tioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattats i den av herr Axel Andersson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. II hemställt.

Punkten 19

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 20**Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 420 miljoner kronor, varav förslagsvis 250 miljoner kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Yngve Nilsson* och herr *Sveningsson* (I: 288) samt den andra inom andra kammaren av herr *Nordgren m. fl.* (II: 347), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 315 miljoner kronor, därav förslagsvis 150 miljoner kronor att avräknas mot automobilskattemedlen;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Strandberg* (I: 289) samt den andra inom andra kammaren av herrar *Petersson* och *Nilsson* i Agnäs (II: 348);

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* (I: 429) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 506), i vilka, såvitt

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

här vore i fråga, anhållits, att riksdagen måtte till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 380 miljoner kronor i enlighet med vad som anförts i motionerna;

dels en inom andra kammaren av herrar *Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärälund väckt motion (II: 345);

dels ock en inom andra kammaren av herrar *Lorentzon* och *Holmberg* väckt motion (II: 513).

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten hemställt,

I. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 288 och II: 347 samt I: 429 och II: 506, de två sistnämnda motionerna såvitt nu vore i fråga, till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 420 000 000 kronor, därav förslagsvis 250 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen;

II. att motionerna I: 289 och II: 348 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att motionen II: 345 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att motionen II: 513 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

I sitt yttrande hade utskottet å sid. 15 i det tryckta utlåtandet anfört bland annat:

»Det för nyssnämnda motioner åberopade motivet, att medelsbehovet för investeringsstödet borde grunda större anslag för detta ändamål, har åberopats även i motionerna I: 427 och II: 503, i vilka yrkas att riksdagen måtte medge, att av det i prop. nr 2 föreslagna anslaget av 245 milj. kr. på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår 25 milj. kr. i stället för av departementschefen föreslagna 10 milj. kr. användes till bidrag till uppförande av industribyggnader i form av statskommunala beredskaps-

arbeten. Då utskottets bedömande i anledning av motionerna I: 429 och II: 506 även måste gälla innevarande budgetår, kan utskottet ej heller tillstyrka motionerna I: 427 och II: 503. Härom gör utskottet hemställan i sitt utlåtande nr 33.»

Reservationer hade anförts, utom av annan,

a) av herrar *Axel Andersson*, *Per Jacobsson* och *Edström*, fröken *Elmén* samt herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Nelander*, vilka, under förutsättning av bifall till reservationen 1 vid bankoutskottets utlåtande nr 6, ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och motionerna I: 429 och II: 506, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 288 och II: 347 till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 405 000 000 kronor, därav förslagsvis 250 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen;

b) av herrar *Nils-Eric Gustafsson*, *Harald Pettersson*, *Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärälund, vilka ansett, att utskottets yttrande i vissa delar bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 429 och II: 506, såvitt nu vore i fråga, ävensom med avslag å motionerna I: 288 och II: 347, till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 380 000 000 kronor, därav förslagsvis 230 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen;

c) av herrar *Virgin*, *Kaijser*, *Bohman* och *Turesson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del lyda så, som i reservationen angivits, samt att

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

utskottet bort under I hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionerna I:288 och II:347 samt med avslag å motionerna I:429 och II:506, de två sistnämnda motionerna såvitt nu vore i fråga, till Allmänna beredskapsarbeten m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 000 kronor, därav förslagsvis 150 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen;

d) av herrar *Axel Andersson, Per Jacobsson, Edström, Nils-Eric Gustafsson* och *Harald Pettersson*, fröken *Elmén* samt herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nelander* och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett, att det stycke i utskottets yttrande på sid. 15 i det tryckta utlåtandet, som började med orden »Det för», och slutade med »nr 33», bort hava följande lydelse:

»I motionerna I:427 och II:503 yrkas, att riksdagen måtte medge, att av det i propositionen nr 2 föreslagna anslaget på 245 milj. kr. på tilläggsstat II till riksstaten för innevarande budgetår 25 milj. kr. i stället för av departementschefen föreslagna 10 milj. kr. användes till bidrag till uppförande av industribyggnader i form av statskommunala beredskapsarbeten. Med hänsyn till det av arbetsmarknadsstyrelsen påvisade anslagsbehovet tillstyrker utskottet motionerna. Härom gör utskottet hemställan i sitt utlåtande nr 33.»

Herr statsrådet och chefen för inrikesdepartementet Johansson hade meddelat, att han i samband med behandlingen av förevarande punkt ämnade besvara herr Johan Olssons interpellation om fortsatta beredskapsarbeten i Hälsingland. Emellertid hade herr statsrådet Johansson sedermera anmält, att svaret komme att lämnas av herr statsrådet SVEN-ERIC NILSSON, som nu fick ordet och yttrade:

Herr talman! Herr Johan Olsson har frågat chefen för inrikesdepartementet, om denne är beredd medverka till att beredskapsarbetena i Hälsingland får fortsätta till den 15 april, samt om inrikesministern är beredd medverka till att anslag på annat sätt ställes till förfogande för att pågående vägarbeten kan få fortsätta där ett avbrott skulle medföra stora olägenheter.

Eftersom inrikesministern är upptagen i andra kammaren, har han bett mig framföra svaret på herr Olssons interpellation.

Under vårmånaderna minskas beredskapsarbetena regelmässigt varje år. Så är fallet även i år. Åtgärden får ses mot bakgrunden av utvecklingen på arbetsmarknaden, som under de senaste månaderna karakteriserats av hög sysselsättning och inom vissa sektorer av svårigheter att tillgodose efterfrågan på arbetskraft. Detta gäller inte bara de södra och mellersta delarna av landet utan även vissa delar av skogslänen, där arbetslösheten i februari i år var lägre än någon gång tidigare i februari månad sedan arbetslöshetsstatistiken tillkom 1956.

De beredskapsarbeten, som enligt arbetsmarknadsstyrelsens beslut skall inställas, är s. k. allmänna beredskapsarbeten med undantag för lokaliseringsobjekt. Beredskapsarbeten för svårplacerad arbetskraft berörs inte. Om det föreligger särskilda skäl till att ändra den beslutade tidpunkten för nedläggning, ankommer det på länsarbetsnämnden att anmäla detta till arbetsmarknadsstyrelsen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har rådgjort med vederbörande fackmyndigheter om de tekniskt-ekonomiska konsekvenserna av att nedlägga vissa arbeten. Som en följd av detta samråd har styrelsen beslutat att en del beredskapsarbeten får fortsätta under våren och sommaren 1965. Syftet är att etapper av projekt eller hela projekt skall kunna färdigställas. Detta gäller bl. a. projekt i

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

Gävleborgs län. Med denna ordning synes interpellantens önskemål åtminstone delvis vara tillgodosedda. Jag är inte beredd att vidta några åtgärder därutöver.

Herr OLSSON, JOHAN, (cp):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för inrikesdepartementet få framföra ett tack för det svar som han här genom statsrådet Nilsson lämnat, och jag vill särskilt tacka för att det kommit så snabbt. Som representant för Hälsingland vill jag givetvis också med tacksamhet notera de beslut arbetsmarknadsstyrelsen nyligen fattat om fortsättande av vissa beredskapsarbeten på vägarna inom området. Besluten innebär lättande av arbetslösheten och snabbare färdigställande av vägar, som ortsbefolkning och trafikanter med otålighet väntar på.

Det är ganska förklarligt, om länsborna med viss oro mottager beslut om indragning av beredskapsarbeten när förhållandena är sådana, att en ganska stor arbetslöshet fortfarande råder. Det är visserligen riktigt som statsrådet i sitt svar påpekar, att arbetslösheten i februari i år var mindre än vid motsvarande tidpunkt närmast föregående år. Men i Gävleborgs län ökade arbetslösheten från 15 februari till 15 mars från 1 551 till 1 851 personer, alltså med 300, vilket utgör cirka 20 procent. Till stor del utgjorde de arbetslösa äldre arbetskraft; 60 procent var över 50 år, varför man förstår, att det inte är så lätt för denna arbetskraft att söka sig till de områden i södra delarna av landet, där arbetstillgången nu är bättre.

Rent allmänt vill man gärna framhålla, att beredskapsarbeten inte borde generellt dras in efter ett visst datum, utan att det verkliga läget på den lokala arbetsmarknaden borde få vara avgörande från fall till fall.

Att Hälsingland skulle vara ett område, där man tidigare än i övriga Norr-

land kan räkna med jämvikt på arbetsmarknaden, torde vara diskutabelt. Näringslivet i denna landsdel torde allmänt sett inte vara avsevärt expansivare än i områden norr därom, och vårens inträde med normalt ökande sysselsättning sker inte nämnvärt tidigare i Hälsingland än t. ex. den övriga delen av Norrlands kustland.

Jag vill därför uttala förhoppningen, att dessa frågor skall bli föremål för kontinuerlig omprövning under hänsynstagande till förhållandena på den lokala arbetsmarknaden.

När det gäller beredskapsarbeten där vägbyggande utgör arbetsobjekten kommer även den trafiktekniska frågan in i bilden, och jag anser det angeläget att jämväl dessa frågor prövas innan arbeten avbrytes. Pagar ombyggnad av en vägsträcka, som på flera punkter korsar eller innesluter den gamla vägen kan trafikproblemen bli verkligt stora. Man har då svårt att finna sig till rätta med att arbetena ligger stilla under ett, kanske två sommarhalvår.

För övrigt vill jag betona, att vi i vara trakter är angelägna om att eftersläpningen av vägarnas upprustning elimineras. Det är en av grundförutsättningarna för att stärka näringslivet, för att kunna driva en aktiv lokaliseringspolitik och för att behålla befolkningen. I den mån de ordinarie väganlagen ej räcker till, ser vi därför med tillfredsställelse att det ordinarie vägbyggandet kan kompletteras med beredskapsarbeten.

I detta sammanhang vill jag gärna understryka värdet av att beredskapsarbetena i största utsträckning ordnas i de arbetslösa hemlän. Dels torde detta bli billigast för staten, dels får vi numera betrakta beredskapsarbeten som produktiva insatser. De bidrager ofta — antingen det gäller vägbyggnader, industribyggen eller andra objekt — till att stimulera näringslivet i den ort där de utföres. De kan i viss mån betraktas som en hjälp till självhjälp för de bygder det gäller, som på sikt kan

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

bidraga till att eliminera arbetslösheten.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Jag skall följa de föregående ärade talarnas exempel och vara så kortfattad som möjligt.

Jag skulle vilja börja med att säga att inrikesministern, som i onsdags gjorde ett inlägg i kammaren i anledning av bankoutskottets utlåtande nr 6, tyckte att reservanterna där hade mycket diffusa förslag. Jag hoppas nu att chefen för inrikesdepartementet, i dag förkroppsligad av statsrådet Sven-Eric Nilsson, skall bli mera nöjd när statsutskottets utlåtande i de punkter som gäller lokaliseringsfrågorna behandlas, ty nu gäller det verkligen pengar.

Under den förevarande punkten i fråga om inrikeshuvudtiteln, nr 20, har utskottet haft att behandla en motion från centerpartiet där vi begärt 40 miljoner kronor mindre än vad Kungl. Maj:t har föreslagit till allmänna beredskapsarbeten. Anledningen till detta är att vi under punkt 28, som vi så småningom kommer att behandla och som gäller lokaliseringsbidragen, vill ha ett högre belopp, varför anslaget till de allmänna beredskapsarbetena i motsvarande mån kan sänkas. Genom att öka de lokaliseringspolitiska insatserna anser vi på goda grunder att kostnaderna för beredskapsarbeten och rörlighetsstimulerande åtgärder *kan* minskas.

Enligt den lokaliseringspolitiska reform som 1964 års riksdag antog skall statens bidrag till uppförande av industribyggnader i form av statskommunala beredskapsarbeten ersättas med ett investeringsbidrag till etablering och utbyggnad av företag i första hand inom det s. k. norra stödområdet.

Vid riksdagsbehandlingen i fjol förordade vi att anslaget till lokaliseringsbidrag för budgetåret 1965/66 skulle upptagas till 100 miljoner kronor,

d. v. s. 40 miljoner kronor mer än vad som senare blev riksdagens beslut. Vår motivering för detta högre belopp var bl. a. arbetsmarknadsstyrelsens uttalande om att anslag på 60 miljoner kronor inte svarade mot behovet samt att det enligt vår mening kunde vara angeläget med lokaliseringspolitiska insatser även inom vissa delar av östra Götaland på samma sätt som avsetts ske inom det norra stödområdet.

Denna motivering kvarstår enligt vår mening allttjämt.

En ökning av anslaget till lokaliseringsbidrag med 40 miljoner kronor kan beräknas ge varaktig sysselsättning åt ytterligare 3 200 personer inom vissa områden, där det nu råder brist på arbetstillfällen. Den ökade sysselsättningseffekten vid själva industribyggandet kan beräknas till ungefär 800 man. Huvudvikten uti arbetsmarknadspolitiken bör enligt vår mening ligga just i en strävan att söka ge människorna varaktig sysselsättning, vilket den av oss föreslagna omfördelningen skulle innebära.

Yrkandet i anledning av denna motivering återfinnes i reservation b.

Reservation d gäller lokaliseringsstödet för innevarande budgetår. Ställningstagandet till denna reservation måste av tekniska skäl göras vid behandlingen av det utlåtande som nu behandlas trots att hemställan återfinnes under statsutskottets utlåtande nr 33, som behandlar utgifter på tilläggsstat II i riksstaten för innevarande budgetår.

Reservationen bygger på en centerpartimotion, i vilken vi har hemställt om att 25 miljoner kronor i stället för av departementschefen föreslagna 10 miljoner ytterligare måtte anvisas till uppförande av industribyggnader i form av statskommunala beredskapsarbeten.

Vårt yrkande har gjorts i anledning av arbetsmarknadsstyrelsens redovisning, där man dels påpekar den stora lokaliseringspolitiska betydelse dylika

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

projekt har, dels också det förhållandet att nu tillgängliga medel är alldeles otillräckliga därest arbetsmarknadsstyrelsen inte skall tvingas avbryta den framgångsrika lokaliseringsverksamhet som igångsattes våren 1963. Förhållandet är att många kommuner som har brådskande industriprojekt inte kan realisera dessa på grund av medelsbrist hos arbetsmarknadsstyrelsen. Resultatet av detta blir, förutom att dyrbar tid går förlorad, att ett bidragsbehov ackumuleras till efter den 1 juli, då de nya bestämmelserna träder i kraft, och det var väl inte meningen att den nya given efter den 1 juli skulle urholkas genom ett alltför snålt tilltaget anslag under innevarande budgetår.

Det finns således enligt vår mening mycket starka skäl — jag understryker *mycket* starka — för att nu ge arbetsmarknadsstyrelsen den påfyllning av medel som är nödvändig, och jag vill med stöd av det anförda yrka bifall till reservationerna b och d vid den förevarande punkten i statsutskottets utlåtande nr 11.

Häri instämde herrar *Svanström* (cp) och *Wikberg* (cp).

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Jag skulle väl i långa stycken kunna instämma i den motivering som har anförts av den föregående ärade talaren. Vi diskuterar ju nu anslagen till de allmänna beredskapsarbetena, och det förslag som vi har framställt i reservation a sammanfaller beträffande syftet helt med den reservation som föreligger på de andra punkterna här. Jag ber därför som sagt att beträffande motiveringen för denna reservation få instämma i vad som redan har yttrats.

Kungl. Maj:t har här föreslagit ett anslag på 420 miljoner kronor. Vi i folkpartiet, som i annat sammanhang föreslår en höjning av anslaget till lokaliseringsbidrag med 50 miljoner kronor, anser att man kan minska Kungl. Maj:ts

förslag beträffande beredskapsarbeten med motsvarande belopp. Vi har nämligen den meningen, att en ökning av anslaget till lokaliseringsbidrag för byggande av industrilokaler o. d. kommer att ha en omedelbar sysselsättningskapande effekt. En ökning kommer samtidigt att verksamt bidra till en mera varaktig sysselsättning, som för framtiden kommer att innebära ett minskat behov av medel till allmänna beredskapsarbeten.

Vi anser alltså att det genom att man följer den linje som vi här har föreslagit är möjligt att minska det av Kungl. Maj:t begärda anslagsbeloppet, och jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till reservation a av herr Axel Andersson m. fl.

Herr KAIJSER (h):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till reservation c under den här punkten.

Enligt den preliminära nationalbudgeten för år 1965 har arbetsmarknadens anspråk på arbetskraft under år 1964 inte kunnat helt tillgodoses. Där sägs också, att antalet tillsatta platser av 100 lediga under januari—oktober 1964 legat lägre än på mycket länge, vilket tyder på att svårigheterna att tillsätta de lediga platserna har ökat.

Också departementschefen framhåller att det dominerande arbetsmarknadsproblemet under 1964 generellt sett varit att trygga arbetskraftsförsörjningen. Inför utvecklingen under år 1965 säger man visserligen att en mera preciserad bedömning av utvecklingen på arbetsmarknaden knappast är möjlig att göra, men man anför också att det är troligt att det tillskott till arbetskraftsvolymen som kan påräknas från olika håll under år 1965 kommer att sugas upp av tjänstesektorerna och att i så fall svårigheterna att tillgodose arbetskraftsbehovet i övriga sektorer såsom industri och byggnadsverksamhet kan bli avsevärda.

Vi tror att den bedömningen är rea-

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

listisk. Såvitt jag kan bedöma har heller ingenting hänt som skulle kunna ändra den prognosen under den tid som gått sedan statsverkspropositionen framlades. Det är också mot den bakgrunden som anslagen på den här punkten i sina huvudprinciper bör bedömas.

Vi har klart för oss att den bedömning av anslagsfrågorna som departementschefen gjort bygger på många osäkra faktorer. Det är alltså alldeles givet att kostnaderna blir i hög grad beroende av vilka projekt man väljer för beredskapsarbeten. Vägarbeten har använts mycket, och de har ju också varit angelägna, men de är dyrbara, och bara 20 procent av kostnaderna går till löner. Behoven av maskiner, redskap och material vid vägarbeten kan också medföra snedvridning med ökat arbetskraftsbehov inom andra produktionsområden, som redan nu har att kämpa med brist på arbetskraft. Vi delar uppfattningen att man bör försöka finna beredskapsarbeten som ger mer för pengarna i fråga om just det som avses med de här arbetena, nämligen att ge arbetstillfällen.

Vi vill också påpeka att man inom budgeten har en hel del andra anslag som även har effekt ur sysselsättningsynpunkt. 135 miljoner äskas till sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade och annan svårplacerad arbetskraft. Det anslaget är höjt med inte mindre än 58 miljoner kronor. Ett stort belopp, i statsverkspropositionen beräknat till 142 miljoner, äskas till omskolning. Vi vill visserligen minska det beloppet i någon mån utan att på något sätt minska dess effekt ur omskolningssynpunkt. Vi kommer tillbaka till den frågan, men jag vill redan nu säga, att vi anser att det finns erfarenhet som tyder på att man skulle kunna göra denna minskning.

Allt detta gör att vi tror att det på denna punkt räcker med att anvisa ett belopp av 315 miljoner kronor för beredskapsarbeten. Vi räknar med att av det beloppet också oförändrat omkring

150 miljoner skall avräknas mot bilskattemedel.

Skulle den olyckan tima att konjunkturerna skulle svänga och sysselsättningssvårigheterna bli mer accentuerade finns ju möjlighet att komma med kompletterande anslag på tilläggsstat. Men såsom vi nu bedömer prognoserna för det kommande året, och vi anser att det finns fog att bedöma dem på det sättet, förefaller det oss oriktigt att nu belasta budgeten med ett onödigt stort belopp under denna punkt.

På basis av denna motivering, herr talman, ber jag att få yrka bifall till reservation c.

Herr RÖNNBERG (s):

Herr talman! Jag tar till orda under denna punkt med anledning av att jag stöder reservation d vid förevarande punkt. Jag gör det av det skälet, att jag dagligen har tillfälle att komma i kontakt med det värdefulla inslag som dessa pengar till industribyggnader utgör framför allt i norra stödområdet. Här gäller det dock inte något nytillskott av pengar, utan en annan fördelning av de pengar som finns anvisade i staten.

Jag grundar mitt påstående även på det uttalande av statsutskottet år 1963, som riksdagen för sin del godkände och som utskottet nu återoppar. I det uttalandet säges att det »avgörande måste vara den prioritering som kan ges åt den ifrågavarande investeringen och den sysselsättningspolitiska effekt som projektet medför». Här gäller det alltså beredskapsarbeten. Vidare anfördes: »Hänsyn bör enligt utskottets mening tas till den arbetslöses personliga förhållanden, varvid möjligheterna att bereda honom en mera stadigvarande sysselsättning i hemorten bör beaktas.»

De pengar som investeras i industribyggnader ger denna varaktiga sysselsättning. Arbetsmarknadsstyrelsen påpekar också att man beräknar att från den 1 juli 1962 till den 31 december 1964 har cirka 7 100 personer fatt var-

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

aktig sysselsättning tack vare de här anvisade medlen för industribyggnader.

Med det anförda ber jag därför, herr talman, att få yrka bifall till reservation d under punkt 20.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Här har ju närmast talats om lokaliseringsstödet. Genomgående vill man, om jag bortser från högern, flytta över vissa belopp från det allmänna beredskapsanslaget till lokaliseringsanslaget. Men där kopplar man in något som vi redan avvisat i onsdags, nämligen att vi skulle få ett östra stödområde. Det var med den motiveringen att man skulle få till stånd ett sådant som man ansåg det angeläget och nödvändigt att göra en viss ömdisposition av medlen.

Nu har framför allt herr Gustafsson och herr Jacobsson men även den siste talaren framhållit, att om man finge till stånd denna överflyttning av pengar till lokaliseringsanslaget skulle man lättare och fortare kunna få fram industribyggnader och annat. Tydligt lever man i den tron att den försöksverksamhet som riksdagen beslöt förra året, nämligen att under en femårsperiod satsa åtskilliga hundra miljoner på lokaliseringspolitiska åtgärder, skulle vara bunden till beredskapsarbeten och annat dylikt. Men de pengarna skall ju bl. a. användas för att få till stånd industrier och annat. När herr Gustafsson säger att man nu inte har några pengar kan jag erinra om att det den 1 juli kommer nya friska pengar även på beredskapsstat. Man hinner väl inte — hur skicklig man än är — att nu på någon månad åstadkomma nya industrier, och man kan därför vänta till dess att pengarna kommer den 1 juli.

Att här plottra med att flytta över medel från ett anslag till ett annat just vid starten av hela den storslagna lokaliseringspolitiska verksamhet, som riks-

dagen beslutat, tycker jag helt enkelt är orimligt, lika orimligt som att följa högerns förslag och sänka anslagsbeloppet.

Med dessa ord, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Till den ärade företrädaren för utskottet, avdelningsordföranden Birger Andersson, vill jag säga att han bara berörde hälften av motiveeringen för de 25 miljonerna på tilläggsstat som jag pläderade för. Han tog inte upp den kanske väsentligaste motiveeringen till bedömande.

Jag tolkar detta så, att herr Birger Andersson inte kan bemöta oss på den punkten. Det är här inte bara fråga om det östra stödområdet, utan i sammanhanget kommer också in den kö av projekt som redan finns inom det norra stödområdet. Klockan 13.12 i onsdags omfattade kön hos AMS av projekterade anläggningar ett belopp av 35 miljoner kronor. Dessa projekt får alltså enligt herr Birger Andersson och även enligt utskottet snällt vänta till efter den 1 juli, då de statskommunala beredskapsarbetena skall upphöra inom denna lokaliseringsverksamhet. Såsom jag nämnde i mitt första anförande skall ju verksamheten läggas om den 1 juli.

Jag har då ställt frågan: Är det meningen att behovet av dessa 35 miljoner kronor skall ackumuleras in i det nya systemet och stjäla pengar från den nya given? Kan det vara riktigt?

På den frågan vill jag ha ett svar av herr Andersson.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det kan nog vara riktigt att ansökningar till ett belopp av 35 miljoner kronor ligger hos arbetsmarknadsstyrelsen. Det är helt naturligt, att när en sådan här ny verksam-

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

het kommer till stånd så anmäler sig också alla som vill utnyttja bidragen.

Men det är väl ingen som tror att om hela den kö, som herr Gustafsson talar om, i morgon dag komme att få ett bifall till sina ansökningar är beredd att omedelbart sätta i gång arbetena. En hel del av dem som ansöker är av olika anledningar helt enkelt tvingade att vänta till den 1 juli. Är det för övrigt så säkert att det finns tillgång på byggnadsarbetare och resurser i övrigt för att ögonblickligen kunna påbörja arbetena? Här talas om projektering, men vi vet ju att det tar ganska lång tid från projekteringen och till det första spadtaget.

Jag tror att herr Gustafsson med lugnt samvete kan vänta till den 1 juli.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! I reservation a heter det, att yrkandet framställs under förutsättning av bifall till reservation 1 vid bankoutskottets utlåtande nr 6, alltså det utlåtande som vi behandlade i onsdags och som väl i huvudsak gällde frågan om ett nytt stödområde.

Jag vill här säga, herr talman, att även om vårt förslag beträffande höjning av anslaget till lokaliseringsbidrag med 15 miljoner kronor i viss mån är beroende av det samtidigt framställda förslaget om inrättande av ett nytt stödområde, anser vi nog att denna höjning av bidraget är motiverat också i det fallet att ett nytt stödområde inte inrättas. Vi kommer därför att vidhålla vårt yrkande och anser att den höjning till 75 miljoner kronor, som vi här föreslår vid en senare punkt, är motiverad även om den enbart kommer att gälla det s. k. norra stödområdet.

Jag kommer alltså, herr talman, att på denna punkt vidhålla vårt yrkande enligt reservation a.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Herr Birger Andersson ville nu inför kammaren göra gällande, att den här kön bildats efter det riksdag-

gen fattat principbeslut om den nya givna för lokaliseringsverksamheten. Jag vill alldeles bestämt korrigera honom på den punkten. En stor del av de ansökningar på 35 miljoner, som jag talade om, har tillkommit långt innan riksdagen fattade sitt beslut i anledning av lokaliseringsutredningens förslag; och det gäller färdigprojekterade företag.

Jag har uppfattat lokaliseringspolitikken så, att det framför allt gäller att söka få till stånd företag som kan ge människorna varaktig sysselsättning. Detta är motiveringen för vårt förslag till omfördelning av medlen för beredskapsarbeten kontra lokaliseringsbidragen. Enligt min mening är det också en mycket stark motivering att man inte urgröper staten för 1965/66 med en kvardröjande kö från det gamla systemet, när de statskommunala beredskapsarbetena gällde.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt angående utskottets hemställan i mom. I, därefter särskilt rörande utskottets hemställan i punkten i övrigt samt slutligen särskilt angående utskottets motivering.

I fråga om utskottets hemställan i mom. I, fortsatte herr talmannen, hade yrkats

1:o) att densamma skulle bifallas;

2:o), av herr *Jacobsson, Per*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen;

3:o), av herr *Gustafsson, Nils-Eric*, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. vid punkten avgivna reservationen; samt

4:o), av herr *Kaijser*, att det förslag skulle antagas, som innefattades i reservationen av herr *Virgin* m. fl.

Anslag till allmänna beredskapsarbeten m. m.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vart och ett av de återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förstående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig finna de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras mening, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Per Jacobssons yrkande.

Herr *Kaijser* äskade emellertid votering om kontrapositionens innehåll, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de under 3:o) och 4:o) här ovan upptagna yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den sålunda begärda, närmast före huvudvoteringen infallande omröstningen (första förvoteringen); och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Kaijsers yrkande.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde likväl votering om innehållet i denna kontraposition, på grund varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes för den andra förvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som till kontraposition i voteringen om kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 11 punkten 20 mom. I antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Virgin m. fl. vid punkten avgivna reservationen, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i förstnämnda votering antagits reservationen av herr Nils-Eric Gustafsson m. fl.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 23;
Nej — 27.

Därjämte hade 75 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Härefter uppsattes, upplästes och godkändes för den första förvoteringen en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående statsutskottets utlåtande nr 11 punkten 20 mom. I antager godkännande av det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med a betecknade reservationen, röstar

Ja;
Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits reservationen av herr Nils-Eric Gustafsson m. fl.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes

Anslag till vissa sysselsättningfrämjande åtgärder för handikappade m. fl.

nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 21;
Nej — 22.

Därjämte hade 82 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Slutligen uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 20 mom. I, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nils-Eric Gustafsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;
Nej — 22.

Därjämte hade 33 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Herr *Nilsson, Ferdinand*, anmälde, att han vid den nu företagna voteringen röstat nej men å den elektriska omröstningstavlan felaktigt angivits såsom frånvarande.

På gjord proposition bifölls sedermera vad utskottet i övrigt hemställt i denna punkt.

Vidkommande utskottets motivering gjorde herr talmannen propositioner,

först på godkännande av densamma oförändrad samt vidare därpå att utskottets motivering skulle godkännas med den ändring, som föreslagits i den av herr Axel Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med d betecknade reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på godkännande av utskottets motivering oförändrad, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som godkänner motiveringen i statsutskottets utlåtande nr 11 punkten 20 oförändrad, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar
Nej;

Vinner Nej, godkännes utskottets motivering med den ändring, som föreslagits i den av herr Axel Andersson m. fl. vid punkten avgivna, med d betecknade reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Gustafsson, Nils-Eric*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 75;
Nej — 38.

Därjämte hade 9 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 21**Anslag till vissa sysselsättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl.**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Vissa sysselsättningsfräm-

Anslag till omskolning m. m.

jande åtgärder för handikappade m. fl. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 135 miljoner kronor, därav förslagsvis 30 miljoner kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehaft

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Göran Karlsson m. fl.* (I: 286) och den andra inom andra kammaren av herr *Hammarberg m. fl.* (II: 340), i vilka hemställts, att riksdagen måtte besluta, att arbetsmarknadsstyrelsen skulle få fullmakt att bevilja förnyad näringshjälp i enlighet med vad styrelsen hemställt och i motionerna föreslagits samt att maximibeloppet för näringshjälp skulle höjas till 12 000 kronor, med befogenhet för arbetsmarknadsstyrelsen att i vissa undantagsfall när särskilda skäl föreläge och efter särskild prövning överskrida maximibeloppet med ytterligare högst 3 000 kronor;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Lorentzon m. fl.* väckt motion (II: 512).

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att motionerna I: 286 och II: 340 icke måtte av riksdagen bifallas;

II. att motionen II: 512, savitt nu vore i fråga, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

III. att riksdagen måtte till Vissa systerättningsfrämjande åtgärder för handikappade m. fl. för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 135 000 000 kronor, därav förslagsvis 30 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Herr KARLSSON, GÖRAN, (s):

Herr talman! På denna punkt finns ett par bra förslag som departementschefen har framlagt, nämligen dels om möjlighet för handikappade kioskägare att få förnyat bidrag, dels om decen-

traliserad bidragsgivning för bilarna direkt till arbetsmarknadsstyrelsen i fortsättningen. Att utskottet tillstyrkt dessa förslag hälsar jag med tillfredsställelse.

Jag skulle också gärna ha sett att utskottet hade kunnat tillstyrka en motion som jag inlämnat med begäran om att näringshjälpbidraget skulle ha höjts till 12 000 kronor. Utskottet åberopar att arbetsmarknadsutredningen har handlagt frågan och att dess betänkande är ute på remiss, men utredningens förslag är exakt detsamma som vad vi har föreslagit i motionen, nämligen att bidraget skulle höjas till 12 000 kronor. Om man ville följa den motionen, kan man ett år tidigare bifalla en höjning till 12 000 kronor.

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till motionerna i denna fråga.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt därunder framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i denna punkt hemställt samt vidare på bifall till utskottets hemställan med den ändring, som föranleddes av bifall till motionerna I: 286 och II: 340; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkterna 22 och 23

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 24***Anslag till omskolning m. m.**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Omskolning m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 142 miljoner kronor.

I en inom första kammaren av herrar *Wallmark* och *Risberg* väckt motion (I: 605) hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att till Omskolning m. m. för

budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 127 miljoner kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionen I: 605 till Omskolning m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 142 000 000 kronor.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Virgin, Kaijser, Bohman* och *Turesson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag och med bifall till motionen I: 605 till Omskolning m. m. för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 127 000 000 kronor.

Herr **KAIJSER** (h):

Herr talman! Vid denna punkt har vi en reservation, vilken jag ber att få yrka bifall till.

Motionen innebär ett med 15 miljoner kronor reducerat anslag, som alltså skulle uppgå till 127 miljoner kronor mot i statsverkspropositionen föreslagna 142 miljoner kronor. Reservationen betyder inte att vi inte tror att omskolningen har betydelse i våra dagar med snabba förändringar inom olika områden av vårt samhälle. Vi har tvärtom full förståelse för behoven, och vi tror inte att denna minskning av anslaget skall behöva betyda någon minskning av antalet personer som skall kunna få omskolning. Vi håller för troligt att omskolningen i många fall kan göras på ett vida enklare sätt men ändå vara tillfredsställande både för den som skall omskolas och för dem som skall ta emot den omskolades tjänster. Vi anser oss kunna stödja oss på konkreta erfarenheter i den här frågan.

Herr Wallmark, som personligen har en rik erfarenhet inom detta område, gav oss förra året vid debatten här i kammaren en klar bild av hur detta

Anslag till omskolning m. m.

program inom vissa bestämda områden av omskolningsverksamheten är möjligt att genomföra och hur det med fördel kan genomföras.

Vi syftar på företagsutbildningen. Enligt statistiken var i december 1964 cirka 15 000 personer under utbildning inom omskolningsverksamheten, men av dem var endast cirka 2 300 under utbildning i företag. Erfarenheterna från vissa industriföretag som sedan flera år anordnar inskolningskurser för nyanställda utan bransch- eller yrkeserfarenhet pekar på att en grundskolning på två till tre månader ofta är tillräcklig för att vederbörande skall kunna placeras i ett produktionsarbete. Detta innebär naturligtvis inte att han erhållit en yrkesutbildning i traditionell mening. Utbildningen syftar endast till att ge en sådan yrkeskunskap, att eleven är kapabel att klara ett ackordsarbete, exempelvis som borrhare, fräsare, svarvare eller slipare, och den fortsatta utbildningen sker därefter i det ordinarie arbetet.

En på detta sätt upplagd omskolning av arbetslösa tillgodoser den arbetslöses önskan att få en sådan yrkeskunskap att han har förståelse för och förmåga att utföra sin nya arbetsuppgift och att han relativt snart kan komma upp i normal arbetsförtjänst. Den tillfredsställer också arbetsgivarens behov att få en medarbetare som redan från början kan utföra en meningsfull produktionsinsats vid de allt dyrbarare maskinerna.

Det är klart att en på detta sätt upplagd omskolningsverksamhet har en mindre vid målsättning än den omskolning som ges i de i arbetsmarknadsstyrelsens regi anordnade kurserna. Där vill man i viss mån undvika snäva specialutbildningar. Men det betyder också att inskolningen i det nya arbetet kommer till utöver själva omskolningen.

Det har också omvittnats att de personer, som kommer in i företagen genom den utbildning och inskolning som vi här talat om, i större utsträckning

Anslag till omskolning m. m.

stannar kvar i företagen än de personer som skolas i en centralskola helt vid sidan av företagen. En hel del olika psykologiska faktorer bidrar till detta. Personer som genomgått en utbildning på närmare ett år kan komma att bli placerade i ett arbete som i och för sig kräver relativt ringa utbildning, och de blir naturligtvis missnöjda och kan vilja lämna arbetet. Den som utbildas i företaget blir redan från början akklimatiserad där, och det är inte bara företagsledningen utan även verkstadsklubbarna som medverkar vid inskolningen. Redan från allra första dagen får den anställde lära sig hur samspelet sker på en arbetsplats, och det är lika viktigt som att man lär sig de rätta handgreppen.

Det är givet att man inte kan förkorta alla kurser till två å tre månader. Men för många av de kurser som gäller omskolning till verkstadsarbete torde det vara möjligt, och det är i själva verket en mycket stor del av dem som skolas som blir sysselsatta just i verkstadsarbete.

Herr talman! Detta är grunderna för att jag vill vara med och yrka bifall till reservationen vid denna punkt.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det skulle faktiskt vara frestande att inlåta sig i en mycket detaljrik debatt med herr Kaijser i detta ämne. Jag skall inte göra det, ty jag misstänker att hans sakkunskap när det gäller utbildningen och verksamheten vid industrier är obetydligare än min, och det skulle kanske göra en debatt litet egenartad.

Emellertid vill reservanternas åstadkomma en kostnadsminskning med 15 miljoner kronor genom en ökad anknytning av utbildningen till industriföretagen. Man skulle då göra kurserna kortare, såsom herr Kaijser har framhållit. Vi resonerade ju om detta förra året. Kammaren ansåg sig då inte kunna gå med på den rekommenderade föränd-

ringen av omskolningen. Jag tror inte att kammaren har anledning att gå med på den i år heller, ty man får nog ett starkt intryck av att vad motionärerna och reservanternas är ute efter är inte så mycket själva omskolningen som att spara 15 miljoner kronor, men man kan inte spara 15 miljoner kronor. Om man gör en omläggning så som reservanterna vill, gör man visserligen en vinst på 15 miljoner, men man får en mycket, mycket dålig omskolning, och jag tror inte att någon industri kan känna sig nöjd med det.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Herr WALLMARK (h):

Herr talman! Jag hade inte för avsikt att delta i denna debatt, eftersom herr Kaijser lämnat en tämligen utförlig motivering för reservationen. Men när herr Birger Andersson påstod att industrien inte skulle vara nöjd med den typ av omskolning — eller inskolning — som sker vid företagen är jag nödsakad att säga några ord.

Jag tycker att det är en ganska självklar sak att om industrien lägger upp en utbildning så sker det på ett sådant sätt att man blir nöjd och belåten med den. Det är väl en så självklar sak att vi inte skulle behöva diskutera den här. Om jag minns rätt talade utskottet förra året om att man har en viss utbildning inom företagen och att den skulle vara på väg att öka men att detta bör ske i rimlig takt. Förhållandena är nu snarare de motsatta. Man har praktiskt taget tagit bort utbildningen vid företagen. Den utbildning som sker i företagets regi och som herr Kaijser talade om är praktiskt taget begränsad till omskolningsföretag som får stöd för sin lokaliseringsverksamhet. Jag skall nämna några siffror, så att kammarens ledamöter skall förstå ungefär vad det rör sig om. Ett företag som får bidrag till omskolningsverksamhet i samband med lokaliseringsbidrag får bidrag med un-

geför 2—4 kronor per arbetstimme och anställd. De kostnader som statsverket har för den i egen regi bedrivna omskolningsverksamheten rör sig om lägst 10 kronor per timme och person. Jag talar nu utslutande om själva skolningskostnaderna. Personer som blir omskolade i företag får lön enligt vanligt avtal, medan de som genomgår omskolningskurser som bekant får statsbidrag som är märkbart lägre än den avtalsenliga lönen.

Det betyder att vederbörande person själv vinner på att få genomgå omskolning i företag. Att denna omskolning sker på ett fullt effektivt sätt torde det inte råda någon tvekan om. Jag tror inte att det finns någon part som är oenig om den saken. Från industriens sida — och när jag har varit med och skrivit denna motion har jag sett den ur total-effektivitetssynpunkt — är man intresserad av att få fullgoda medarbetare. Vi har inte så stor anledning att se det hela ur statsbidrags- och statskostnads-synpunkt. Men om man kan förena de två synsätten och alltså få både ökad effektivitet och lägre kostnad, borde väl alla parter var intresserade av att gå den vägen.

Jag tror att om man skulle gå den vägen skulle man få en snabbare, effektivare och bättre omskolning. Vi skulle få betydligt mera tillfredsställda personer, som kommer från andra områden som de måst flytta ifrån, och statsverket skulle åsamkas lägre kostnader. Detta är, herr talman, bakgrunden till den motion som vi har väckt, och jag vågar försäkra att den är sakligt underbyggd i alla sina delar.

Jag ber, herr talman, att få yrka bitill till reservationen.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Det är väl ingen som har något emot att industrien omskolar arbetskraft, men i varje fall kan ingen inbilla mig att man skall kunna vinna 15 miljoner kronor på en sådan av industrien verkställd omskolning. Det

Anslag till omskolning m. m.

finns ytterst få industrier som över huvud taget är villiga att åta sig en sådan verksamhet. Det är det som gjort att vi anser att det är orimligt att sänka anslaget med 15 miljoner kronor, om man skall kunna fortsätta den nödvändiga verksamheten med omskolning av arbetskraft.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Kaijser, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 24, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen änyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Kaijser begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 101;

Nej — 22.

Ang. bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkten 25

Utskottets hemställan bifölls.

*Punkten 26***Ang. bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 11 miljoner kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* (I: 428) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 504), hade hemställts, såvitt nu vore i fråga, att riksdagen till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade för budgetåret 1965/66 måtte anvisa ett reservationsanslag av 15 miljoner kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 428 och II: 504, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 11 000 000 kronor.

Reservation hade anförts av herrar *Nils-Eric Gustafsson, Harald Pettersson, Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 428 och II: 504, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 000 kronor.

Herr **PETTERSSON, HARALD**, (cp):

Herr talman! Det är inte bara i vårt land som den svårplacerade arbetskraften utgör ett problem. De handikappade bildar ju en grupp som är mycket heterogen. Där är de äldre människorna som har svårt att fylla de krav som i dag ställs på arbetskraften i det moderna arbetslivet. Där finns också människor som till följd av strukturomvandlingen har friställts från sin tidigare sysselsättning. En annan grupp är de människor som från födelsen eller till följd av olycksfall eller sjukdom blivit fysiskt handikappade. Vi bör inte minst också nämna dem som är psykiskt handikappade. Vi bör inte heller glömma att nykterhetsvårdens och fångvårdens klientel inrymmer en betydande grupp människor som har svårigheter ute på den öppna arbetsmarknaden. Givetvis måste åtgärder vidtagas även utanför arbetsmarknadspolitikens område för att komma till rätta med alla dessa problem. Den medicinska rehabiliteringen i hela dess vidd måste givetvis intensifieras för att de människor det här gäller skall kunna utföra någon form av arbete.

Inom produktionen ställes ju i dag allt större krav på effektivitet. Den avancerade tekniken tillåter i dag inte att man använder annat än fullgod arbetskraft. För närvarande är möjligheterna att öka produktiviteten helt i linje med de samhällsekonomiska strävanden som är accepterade, men för den svårplacerade arbetskraften uppstår en rad problem. Det förekommer ju ofta att denna arbetskraft blir friställd och att den då får allt större svårigheter att erhålla nytt arbete på den öppna arbetsmarknaden. Från strikt ekonomiska utgångspunkter kan man naturligtvis ifrågasätta om de som i dag livligast frekventerar våra arbetsförmedlingar bör stå i förmedlingarnas köer, därför att vi vet ju att de får stora svårigheter att, om de får någon sysselsättning, upphålla denna i varje fall under en läng-

Ang. bidrag till anordnande av verkstäder för handikappade

re tid. Vi vet också att rörligheten här är mycket stor.

Mot dessa mera allmänna synpunkter måste man ställa det samhällsekonomiska skälet, som naturligtvis inte får över-skugga det rent humanitära. Det samhällsekonomiska skälet är att även arbetskraft, som inte motsvarar den öppna marknadens krav eller förmår prestera arbetsresultat som kännetecknas av samma höga produktivitet som andras, ändå kan uträtta ett arbete som är samhällsekonomiskt värdefullt och som kan bidra till att vår totalproduktion ökar. Det gäller här inte bara den materiella rätten till arbete utan också att vi väl vill att så många människor som möjligt skall känna gemenskapen i arbetslivet och därmed också känna sig inkluderade i samhällsgemenskapen. I detta sammanhang kan det också sägas gälla förverkligandet av ett önskemål som länge har gjort sig gällande, nämligen att det nog är av mycket stor betydelse att människor får känslan av att de är nyttiga. Alla som sysslar med rehabiliteringsverksamhet menar att detta är en av de grundläggande förutsättningarna för att man skall lyckas med rehabiliteringsinsatserna.

Det måste därför såvitt jag förstår — och som vi reservanter gett uttryck för — vid sidan av de placeringsmöjligheter på arbetsmarknaden som kan stå till buds finnas skyddad och halvskyddad sysselsättning i olika former. I motionerna I: 428 och II: 504 som har framlagts av vårt parti har just framhållits att vi anser att de resurser som i dag finns är alldeles otillräckliga. Framför allt saknar vi en organisation som har den tillräckliga kapacitet som här borde finnas. Av statsverkspropositionen framgår det klart att det finns möjligheter att öka kapaciteten under en förutsättning, nämligen att erforderliga medel ställes till förfogande. Arbetsmarknadsstyrelsen har ju hemställt om ökade resurser, men denna hemställan har avvisats av departementschefen och av utskottsmajoriteten. Detta gäller främst

bidragen till anordnande av verkstäder för handikappade men också bidragen till de handikappade. Det har beräknats att omkring 20 000 människor i vårt land skulle vara i behov av någon form av skyddad sysselsättning. Vi vet att det vid årsskiftet 1963/64 fanns något mindre än 4 600 platser inom de skyddade verkstäderna. Hur många platser som har kommit till under år 1964 är vi inte riktigt på det klara med, men vi tror att det rör sig om cirka 1 200 platser. Under innevarande år beräknas ske en ökning med 1 800 platser.

Vi reservanter hemställer om att det skall under denna punkt ställas 15 miljoner kronor till förfogande som bidrag för anordnandet av de skyddade verkstäderna för de handikappade. Jag hemställer, herr talman, om bifall till reservationen vid denna punkt.

I detta anförande instämde herr *Svanström* (cp).

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Vad herr Harald Pettersson yttrade om de handikappades behov kan jag till alla delar instämma i. Det råder inte heller någon som helst oenighet mellan majoriteten och reservanterna inom utskottet angående angelägenheten av att på olika sätt stödja de handikappade. Om någon möjligen fått det intrycket av herr Petterssons inlägg, ber jag att få förklara att det inte förhåller sig på detta sätt. Det är i fråga om medelsanvisningen meningarna går i sär.

Anslaget för det ändamål som det här gäller är för nu löpande budgetår uppfört med 10 miljoner kronor. Departementschefen föreslår en ökning till 11 miljoner kronor för kommande budgetår. Reservanterna önskar att 15 miljoner kronor anvisas. Då det vid budgetårets utgång emellertid kommer att kvarstå en reservation på cirka 14 miljoner kronor, har vi ansett att det an-

Ang. bidrag till driften av verkstäder för handikappade

slagsbelopp som här är föreslaget av departementschefen väl täcker de önskemål som såväl reservanterna som majoriteten har. Detta gör att vi av rent sakliga men lika humanitära skäl som reservanterna har kunnat tillstyrka departementschefens förslag.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **KAIJSER** (h):

Herr talman! Jag skulle liksom herr Harald Pettersson vilja understryka vikten av detta anslag. Jag skulle t. o. m. vilja säga att man inte bör trycka så mycket på den samhällsekonomiska motiveringen. Den är visserligen betydelsefull, men när det gäller de handikappade får man ofta bortse från en sådan motivering och i stället tillse att de enskilda människorna får en känsla av att vara till nytta. Herr Pettersson framhöll även denna synpunkt, men jag vill, som sagt, trycka litet mer på den. När vi likväl i utskottet inte har kunnat biträda reservationen, har vi gjort det av de skäl som herr Birger Andersson nyss anförde. Det av arbetsmarknadsstyrelsen uppskattade medelsbehovet för 1965/66 är 15 miljoner kronor. Nu kommer det faktiskt att finnas 25 miljoner kronor tillgängliga under detta budgetår. Vi har därför ansett att det kanske kan vara riktigt att godta det i propositionen föreslagna beloppet.

Jag ber alltså att få instämma i yrkandet om bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt föreliggande yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 27**Ang. bidrag till driften av verkstäder för handikappade**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen dels att godkänna av departementschefen förordad ändring av grunderna för bidrag till driften av verkstäder för handikappade, att tillämpas från och med den 1 juli 1965, dels ock att till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 14 miljoner kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehåft följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Tage Johansson* (I: 178) samt den andra inom andra kammaren av herr *Rask* och fru *Ekroth* (II: 232), i vilka motioner hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t an hålla om sådan ändring av kungörelsen om statsbidrag till verkstäder inom arbetsvården, att bidrag för lokalkostnader, i samband med driften av verkstäder för handikappade, kunde från och med för verksamheten under år 1965 utgå också till huvudman som själv ägde lokalerna men icke erhållit nybyggnadsanslag till desamma;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Göran Karlsson* och herr *Ake Larsson* (I: 281) samt den andra inom andra kammaren av herr *Hammarberg m. fl.* (II: 339), i vilka föreslagits att riksdagen skulle besluta, att nu gällande maximering av det särskilda driftbidraget till verkstäder för handikappade — 2 000 kronor per arbetsplats och år — skulle slopas, alternativt höjas till 3 000 kronor;

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Göran Karlsson m. fl.* (I: 285) och den

Ang. bidrag till driften av verkstäder för handikappade

andra inom andra kammaren av herr *Hanmarberg m. fl.* (II: 341), vari anhallits, att riksdagen måtte besluta, att arbetsmarknadsstyrelsen skulle bemyndigas, att, när särskilda omständigheter föreläge, besluta, att statsbidrag skulle utgå under arbetsträning utöver sex månader;

dels de förut nämnda motionerna I: 428, av herr *Sundin m. fl.*, och II: 504, av herr *Hedlund m. fl.*, i vilka, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte

a) i skrivelse till Kungl. Maj:t begära dels att bidraget till hyrande av verkstadslokaler måtte höjas till högst 20 kronor per m² och år, dels att begränsningen till 2 000 kronor av det särskilda bidraget till verkstädernas drift måtte slopas och att bidraget måtte utgå efter prövning i varje särskilt fall, dels att, när särskilda omständigheter föreläge, bidraget för arbetsträning måtte utgå utöver sex månader, dels att bidrag till halvskyddad sysselsättning måtte utgå med högst 3 kronor per arbetstimme i stället för nu gällande 2 kronor per arbetstimme, allt enligt arbetsmarknadsstyrelsens framställning;

b) till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade under elfte huvudtiteln för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 18 000 000 kronor;

c) i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag rörande konkret utbyggnadsprogram för arbetsvården och till denna knutna aktiviteter i enlighet med vad i motionerna anförts;

dels ock en inom andra kammaren av herr *Bengtsson* i Landskrona *m. fl.* väckt motion (II: 219), i vilken yrkats, att riksdagen skulle besluta, att Bidrag till driften av verkstäder för handikappade skulle utgå dels med särskilt bidrag som nu med 50 % av redovisat underskott, dock ej med nu gällande maximibelopp av 2 000 kronor per arbetsplats och år, utan till denna del efter prövning av bidragsbeloppets storlek i varje

särskilt fall, samt att bidrag till halvskyddad sysselsättning skulle utgå med högst 3 kronor per arbetstimme i stället för nu 2 kronor.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte i anledning av motionerna I: 178 och II: 232 i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till kända vad utskottet i punkten anført om ändring av grunderna för bidrag till driften av verkstäder för handikappade;

II. att motionerna I: 285 och II: 341 samt I: 428 och II: 504, sistnämnda båda motioner såvitt de avsåge statsbidrag under arbetsträning utöver sex månader, icke måtte av riksdagen bifallas;

III. att motionerna I: 428 och II: 504, såvitt de avsåge höjning av maximibidraget till hyrande av verkstadslokaler, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd;

IV. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag ävensom med avslag å motionerna II: 219, I: 281 och II: 339 samt I: 428 och II: 504, sistnämnda båda motioner såvitt de avsåge bidragsgrunderna och icke behandlats under II och III, godkänna i statsrådsprotokollet förordad ändring av grunderna för bidrag till driften av verkstäder för handikappade, att tillämpas från och med den 1 juli 1965;

V. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 428 och II: 504, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor;

VI. att motionerna I: 428 och II: 504, såvitt de avsåge ett utbyggnadsprogram för arbetsvården m. m., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservationer hade avgivits

a) av herrar *Axel Andersson*, *Per Jacobsson*, *Edström*, *Nils-Eric Gustafsson* och *Harald Pettersson*, fröken *El-*

Ang. bidrag till driften av verkstäder för handikappade

mén samt herrar *Larsson* i Hedenäset, *Gustafsson* i Skellefteå, *Nelander* och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under IV och V hemställa,

IV. att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag ävensom med bifall till motionerna II: 219, I: 281 och II: 339 samt I: 428 och II: 504, sistnämnda båda motioner såvitt de avsåge bidragsgrunderna och icke behandlats under II och III, godkänna av reservanterna förordade ändringar av grunderna för bidrag till driften av verkstäder för handikappade, att tillämpas från och med den 1 juli 1965;

V. att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt motionerna I: 428 och II: 504, såvitt nu vore i fråga, till Bidrag till driften av verkstäder för handikappade för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 16 000 000 kronor;

b) av herrar *Nils-Eric Gustafsson*, *Harald Pettersson*, *Larsson* i Hedenäset och *Nilsson* i Tvärålund, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under VI hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 428 och II: 504, såvitt nu vore i fråga, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt framläggande av förslag rörande konkret utbyggnadsprogram för arbetsvården och till denna knutna aktiviteter.

Herr PETTERSSON, HARALD, (cp):

Herr talman! Arbetsmarknadsstyrelsen har i år liksom förra året framhållit att den nuvarande begränsningen av det särskilda bidraget till verkstädernas drift till 2 000 kronor per arbetsplats och år kan medföra återhållsamhet beträffande viktiga verksamheters anordnande. Vi reservanter föreslår att bidragsbegränsningen slopas och att arbetsmarknadsstyrelsen bemyndigas pro-

va bidragsbeloppets storlek från fall till fall.

År 1964 beslöt riksdagen om höjningen från en till två kronor av timersättningen till den skyddade sysselsättningen. Vi tror att den halvskyddade sysselsättningen har mycket stor betydelse. Det är en billig hjälpform, och efter vad vi kan förstå är det också många gånger en mycket lämplig form för att ta hand om den svårplacerade arbetskraften. En höjning till tre kronor skulle enligt vår mening medföra bättre förutsättningar för att en avsevärd utbyggnad av den halvskyddade sysselsättningen kommer till stånd. Löne- och kostnadsnivån har ytterligare höjts, varför vi i enlighet med vad arbetsmarknadsstyrelsen begär nu föreslår en höjning till tre kronor per arbetstimme.

Med hänsyn till det ökade antalet platser och till de föreslagna ändringarna beträffande bidragsgrunderna föreslår vi att till drift av verkstäder för handikappade anvisas ett förslagsanslag på 16 000 000 kronor, medan utskottsmajoriteten har stannat för 14 000 000 kronor. Jag hemställer alltså om bifall till den med a betecknade reservationen.

I motionerna I: 428 och II: 504 hemställs om att man skulle besluta ett program för den fortsatta utbyggnaden av dessa olika former av utbildning för handikappade. Vi vet att 20 000 människor är i behov av någon form av sådan här sysselsättning, och det kommer därför under åren framöver att behövas en större planmässighet i detta arbete. Det finns ju många olika huvudmän för sjukhusen — landsting, primärkommuner, stiftelser och föreningar — och det måste till en samordning.

Jag vet att man från utskottsmajoritetens sida kommer att säga att utredningar pågår som skall ytterligare klarlägga dessa frågor. Vi reservanter anser emellertid att det är rätt brådskande med att få fram ett något så när konkret utbyggnadsprogram. Därför tror vi att de erfarenheter arbetsmarknads-

Ang. bidrag till driften av verkstäder för handikappade

styrelsen under några år fått, liksom det material som finns inom rehabiliteringsutredningen, skulle kunna vara tillräckligt för att man nu i skrivelse till Kungl. Maj:t skulle kunna hemställa om ett utbyggnadsprogram för dessa former av sysselsättning.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till den med b betecknade reservationen.

Herr KARLSSON, GÖRAN, (s):

Herr talman! Under den debatt som förts om de handikappade och deras situation har tidigare pekats på vilken betydande arbetskraftstillgång de utgör. Det är naturligtvis angeläget att man så långt möjligt utnyttjar denna arbetskraft och får med de handikappade i det produktiva livet.

Från vår sida har vi i en motion föreslagit, att man skulle höja bidraget från 2 000 till 3 000 kronor när det gäller den statliga ersättningen vid de skyddade verkstäderna. Jag tror det är riktigt att göra en höjning. En sådan betyder ofantligt mycket för kommunerna när det gäller att kunna starta sådana verkstäder. Jag har påtagliga erfarenheter av hur det är: många mindre kommuner gör inga insatser för att skapa sysselsättning åt de människor som behövt ha skyddad sysselsättning. Kommunerna vågar sig inte på att ta kostnaderna, eftersom det kostar betydligt mera än de 2 000 kronor som kommer från statens sida.

Jag tror det skulle vara en utomordentligt stor stimulans om staten ökade sitt bidrag till 3 000 kronor. Det skulle kunna ge många fler kommuner möjlighet att här göra en insats. Eftersom vi väl i dag har omkring 6 000 platser, högt räknat, vid skyddade verkstäder, och behovet ligger på 20 000 eller mera, inser var och en att det är ett ganska stort svalg befäst mellan den situation som råder och den som vi borde sträva efter att nå så fort som möjligt.

En annan sak för de handikappade

gäller arbetsträningen. På den punkten har jag och några andra i en motion yrkat på att man skulle avskaffa maxigränsen sex månader, efter vilken tid man inte längre får kostnadsersättning från staten. Landsting och andra som har ordnat arbetsträning får ta på sig de kostnader som staten egentligen borde stå för. Jag anser därför att vårt yrkande att sexmånadersgränsen skall slopas är sakligt underbyggt.

Jag hemställer, herr talman, om bifall till motionerna I: 285 och II: 341 där det begäres att denna gräns skall slopas.

Herr ANDERSSON, BIRGER, (s):

Herr talman! Jag skall inte inlåta mig på något längre resonemang här. Risken finns ju alltid när man nödgas gå emot en del önskvärda framställningar att man utpekas som hjärtlös och annat. Vi är lika intresserade från utskottsmajoritetens sida av att hjälpa de handikappade som herrar Pettersson och Karlsson, men det måste tas en hel del hänsyn. När man nu i en reservation bl. a. förordar att den s. k. timpenningsersättningen skall ökas från två till tre kronor vill jag endast erinra om att det var efter framställning från statsutskottet som vi förra året höjde från en krona till två kronor, och det har undan för undan gjorts liknande förbättringar även i andra avseenden.

Vad sedan gäller slopande av maxigränsen av 2 000 kronor för förlusttäckning vill jag säga att det är inte så länge sedan detta belopp infördes. Ännu har man inte tillräcklig erfarenhet av det hela, och det har ansetts att man bör vänta och se hur utfallet blir. Det finns därför möjligheter att komma igen.

Herr Harald Pettersson talade med sjarblick om att jag beträffande det konkreta utbyggnadsprogrammet skulle hänvisa till en sittande utredning. Härtill vill jag säga att det gör jag. Detta är under utredning, och man brukar i

Ang. bidrag till driften av verkstäder för handikappade

regel när saker och ting är föremål för behandling utredningsvägen eller är ute på remiss avvakta resultatet av det hela. Detta har gjort att vi inom utskottsmajoriteten har ansett oss kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag. Jag ber därför att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr **PETTERSSON, HARALD**, (cp), kort genmäle:

Herr talman! När det gäller utbyggnadsprogrammet är det klart att man som utskottets ärade talesman gör kan hänvisa till pågående utredningar, men det finns faktiskt inte någon nu pågående utredning som har sig förelagt just detta att utarbeta ett konkret program, utan det gäller mer att analysera de olika problemställningarna. Vi anser alltså att det material som förmodligen redan finns i centrala rehabiliteringsutredningen är otillräckligt för att kunna bedöma frågan om utformningen av ett mera långsiktigt handlingsprogram. Vi bör dock komma ihåg att det inte endast är en organisatorisk fråga, utan det gäller om samhället skall öka sin aktivitet på detta område. Allt detta kan ta mycket lång tid. Inte minst utbildningsfrågorna för dessa människor som skall handha dessa olika aktiviteter är viktiga. Har man inte folk som är väl skickat för de olika uppgifterna är det ganska meningslöst att sätta i gång någon verksamhet.

Jag vidhåller alltså, herr talman, mitt yrkande om bifall till den reservation under punkt 27 som är betecknad med b.

Herr **KAIJSER** (h):

Herr talman! Jag vill även i detta sammanhang be att få understryka vårt intresse för de handikappade och för möjligheterna att sysselsätta dem som jag antydde tidigare. Jag vill också liksom herr Birger Andersson erinra om att det var på statsutskottets förslag som timersättningen förra året höjdes från i propositionen föreslagna en krona per

timme till två kronor som gäller nu. Detta belopp har emellertid inte utgått mer än tre kvarts år. Vi tycker att det kan vara berättigat att se hur det fungerar någon längre tid innan man åter yrkar på att beloppet skall höjas. Det är därför vi står kvar vid det belopp som föreslås i propositionen.

I övrigt ber jag att helt få instämma med herr Birger Andersson.

Herr **PETTERSSON, HARALD**, (cp):

Herr talman! Jag hade väntat mig att herr Kaijser skulle vända sig emot vårt yrkande om handlingsprogrammet, men herr Kaijser tar i stället upp den andra frågan, som jag anser vara den kanske allra enklaste frågan om hur samhället i dag snabbt skall få ökade möjligheter att bereda människor halvskyddad sysselsättning.

Vi kan emellertid ändå inte komma ifrån att företagen, innan de bestämmer sig, måste räkna med vad en sådan halvskyddad sysselsättning kommer att kosta dem. Vi vet att det finns många företag i landet som är mycket positivt inställda till denna verksamhet och kanske inte precis ser på den här kronan per timme. När det gäller att stimulera verksamheten och framför allt att få halvskyddad sysselsättning på flera ställen tror jag emellertid att en ny höjning faktiskt skulle kunna ge en stöt framåt. Kostnaderna för den ökning av verksamheten som vi troligtvis skulle komma att få är så rimliga, att det i dagens läge är en mycket klok investering för samhället.

Herr talman! Jag vidhåller mitt yrkande om bifall till reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas först särskilt angående ettvarvt av mom. I—III av utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan, därefter särskilt beträffande mom. IV och V samt vidare särskilt rörande mom. VI.

Ang. bidrag till driften av verkstäder för handikappade

På gjord proposition bifölls vad utskottet i mom. I hemställt.

Därefter gjordes angående mom. II propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till motionerna I: 285 och II: 341, innebärande bifall jämväl till övriga i momentet nämnda motioner, såvitt där vore i fråga; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i mom. III hemställt.

Vidare gjorde herr talmannen enligt de rörande mom. IV och V förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Axel Andersson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Pettersson, Harald*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 27 mom. IV och V, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Axel Andersson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Pettersson, Harald*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 37.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen i enlighet med de beträffande mom. VI framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Nils-Eric Gustafsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Pettersson, Harald*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 27 mom. VI, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Nils-Eric Gustafsson m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Pettersson, Harald*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Anslag till lokaliseringsbidrag

Ja — 94;

Nej — 22.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

*Punkten 28***Anslag till lokaliseringsbidrag**

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till Lokaliseringsbidrag för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 60 miljoner kronor.

I förevarande sammanhang hade utskottet till behandling förehått följande motioner, nämligen

dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Stefanson m. fl.* (I: 421) och den andra inom andra kammaren av herr *Gustafsson i Skellefteå m. fl.* (II: 498), i vilka, såvitt nu vore i fråga, yrkats, att anslaget till Lokaliseringsbidrag för budgetåret 1965/66 skulle uppföras med 75 miljoner kronor;

dels ock två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* (I: 429) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 506), i vilka, såvitt nu vore i fråga, hemställts, att riksdagen måtte till Lokaliseringsbidrag för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 100 miljoner kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågakommande punkten på åberopade grunder hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag och med avslag å motionerna I: 421 och II: 498 samt I: 429 och II: 506, samtliga motionen såvitt nu vore i fråga, till Lokaliseringsbidrag för budgetåret 1965/66 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 000 kronor.

Vid punkten hade avgivits två reservationer, vari framställdts yrkande under förutsättning av bifall till vid punkten 20 anförda reservationer, vilka emellertid vid behandlingen av nämnda punkt avslagits.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp):

Herr talman! Vårt förslag under den förevarande punkten innebär en uppräkning av anslaget till lokaliseringsbidrag med 40 miljoner till 100 miljoner kronor. Vår motivering i reservationen till den här förevarande punkten äger självfallet aktualitet allttjämt. Emellertid är hemställen en konsekvens till yrkandet under punkten 20. Resultatet av omröstningen vid den nämnda punkten förhindrar mig således tyvärr att nu yrka bifall till den föreliggande reservationen b.

Herr JACOBSSON, PER, (fp):

Herr talman! Jag har väl anledning att göra ungefär samma deklARATION som den föregående talaren.

Vårt yrkande i reservation a, där vi begär ett lokaliseringsbidrag för budgetåret 1965/66 på 75 miljoner kronor, har ju gjorts beroende av det beslut som fattades i fråga om reservation a vid punkt 20. Då detta yrkande nu har fallit anser jag mig av tekniska skäl förhindrad att yrka bifall till vår hemställan under nu förevarande punkt.

Jag vill emellertid, herr talman, göra den principiella deklARATIONEN att vi fortfarande anser den av oss föreslagna höjningen av anslaget vara väl motiverad. Vid den lokaliseringsdebatt som fördes här i onsdags framfördes inte minst från regeringsbanken att man var överraskad och förvånad över att vi nu återkom med yrkanden som gjorts under lokaliseringsdebatten i höstas men som då icke vann riksdagens bifall. Man hänvisade till att vi borde avvakta resultat och erfarenheter av de beslut som fattades i höstas. Det är klart att vi på denna punkt inte har någon erfarenhet att bygga på eftersom beslutet i höstas ännu inte trätt i tillämpning. Så mycket torde dock kunna sägas att i den mån man har någon erfarenhet att hänvisa till är det närmast den att det här föreligger ett behov som visar sig vara ännu mera uttalat än vad man kunde kon-

statera när frågan diskuterades under höstriksdagen.

Jag ber därför, herr talman, att få säga att vi alltjämt vidhåller våra yrkanden från i höstas och den mening som vi tidigare givit uttryck åt, nämligen att det här föreligger ett behov av ett bidrag av den storleksordning som vi har föreslagit. Jag anser mig dock som sagt av tekniska skäl förhindrad att nu yrka bifall till vårt yrkande under förevarande punkt.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt.

Punkterna 29—40

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 41

Anslag till lokala polisorganisationen

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att dels bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för den lokala polisorganisationen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet över inrikesärenden för den 4 januari 1965 föreslagits, dels godkänna av departementschefen förordad avlöningsstat för lokala polisorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66, dels ock till Lokala polisorganisationen: Avlöningar för samma budgetår anvisa ett förslagsanslag av 361 miljoner kronor, därav 83 miljoner kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 410) och den andra inom andra kammaren av herr *Wiklund m. fl.* (II: 526), hade hemställts, att riksdagen måtte besluta, att utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit inrätta 22 polismanstjänster i Stockholms polisdistrikt fördelade på olika personalkategorier och lönegrader enligt vad i motionerna närmare angivits med be-

Anslag till lokala polisorganisationen
myndigande för Kungl. Maj:t att vid behov företaga smärre förändringar i den föreslagna fördelningen av denna personalökning mellan olika tjänstekategorier inom ramen för den lönekostnad denna ökning betingade.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts förslag samt med avslag å motionerna I: 410 och II: 526

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för den lokala polisorganisationen i enlighet med vad i statsrådsprotokollet föreslagits;

b) godkänna under punkten införd avlöningsstat för den lokala polisorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

c) till Lokala polisorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 361 000 000 kronor, därav 83 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Vid punkten hade reservation avgivits av herrar *Axel Andersson*, *Per Jacobsson* och *Edström*, fröken *Elmén* samt herrar *Gustafsson* i Skellefteå och *Nelander*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte i anledning av Kungl. Maj:ts förslag samt med bifall till motionerna I: 410 och II: 526

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att fastställa personalförteckning för den lokala polisorganisationen i enlighet med vad reservanterna föreslagit;

b) godkänna i reservationen införd avlöningsstat för den lokala polisorganisationen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1965/66;

c) till Lokala polisorganisationen: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 361 600 000 kronor, därav 83 000 000 kronor att avräknas mot automobilskattemedlen.

Anslag till lokala polisorganisationen

Herr **JACOBSSON, PER**, (fp):

Herr talman! Den punkt vi nu behandlar gäller den lokala polisorganisationen, närmast då polisorganisationen i Stockholms stad.

Vi bör väl alla vara överens om att brottsutvecklingen i storstadsområdena och speciellt i Stockholm är oroande. Tyvärr måste vi konstatera att Stockholm även vid jämförelser utåt ligger mindre gynnsamt till just på detta område. Uppklaringsprocenten är låg och visar en sjunkande tendens samtidigt som antalet anmälda brott stiger. Ville man använda en tillspetsad formulering, skulle man kanske kunna säga att brott blir mer och mer lönande. Det är givetvis ovisst i vilken grad brottsfrekvensen kan nedbringas genom att man ökar ut polispersonalen, men å andra sidan är väl det egentligen den enda utväg som ansvariga myndigheter kan anvisa och som kan beträdas om man vill nå en mera påtaglig, omedelbar verkan.

Rikspolisstyrelsen har begärt 114 tjänster för ordningsavdelningen. Departementschefen föreslår 22 tjänster. För utredningsavdelningen har begärts 36 tjänster medan departementschefen föreslår 24. I den fyrtio motion, som reservationen grundar sig på och som vi anser sakligt väl underbyggd, föreslås inrättande av 22 tjänster utöver vad Kungl. Maj:t har förordat. Detta förslag ligger alltså betydligt under vad rikspolisstyrelsen har begärt. Vi finner motionsyrkandet väl motiverat och har i reservationen upptagit det oförändrat.

Frågan om ordningshållningen och brottsbekämpningen i huvudstaden är, så ser jag det, en angelägenhet inte endast för Stockholm — med de kommunikationer vi har och utnyttjar och med den sugning som storstaden tyvärr utövar blir detta en angelägenhet för hela landet.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservation av herr Axel An-

dersson m. fl., som avgivits vid denna punkt.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Även utskottet erkänner att det finns en viss oro för brottsutvecklingen inte minst vad beträffar storstäderna, men när det gäller Stockholm har ju antalet poliser oavbrutet ökats på senare år och ökningen fortsätter. Vi kan i statsutskottets utlåtande se att Stockholm under åren 1962—1964 tillfördes sammanlagt 193 nya tjänster. Vid årsskiftet 1964/65 fanns 2 000 av landets 12 000 polistjänster i Stockholm. Denna utbyggnad har givetvis skett därför att man ansett det nödvändigt att förstärka ordningsmakten, och man avser att oavlåtligt fortsätta denna förstärkning. Det är bara det att polisutbildningen tar sin tid. Förstärkningen fortgår i den takt utbildningen medger, och enligt vad vi hört kommer förstärkningen att fortsätta oavbrutet så länge den är nödvändig.

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr andre vice talmannen, som för en stund övertagit ledningen av kammarens förhandlingar, jämlikt föreliggande yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Jacobsson, Per*, begärde voting, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11 punkten 41, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Per*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 88;

Nej — 30.

Därjämte hade 2 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Punkterna 42—75

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 76

Anslag till statens utlänningskommission

I enlighet med Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag hade utskottet i denna punkt hemställt, att riksdagen måtte till Statens utlänningskommission: Avlöningar för budgetåret 1965/66 anvisa ett förslagsanslag av 3 827 000 kronor.

Herr **LAGER** (k):

Herr talman! Förra året yrkade jag motionsledes att det av regeringen då begärda anslaget till avlöningar åt utlänningskommissionen inte skulle beviljas av riksdagen. Jag har inte upprepat motionsyrkandet i år utan hänvisar nu endast till de motiveringar som gavs den gången.

Anslag till statens utlänningskommission

Jag vill emellertid i detta sammanhang erinra om att enligt en tidningsuppgift för några dagar sedan till den socialdemokratiska distriktskonferensen i Stockholm, som skall hållas inom kort, inlämnats en motion som går ut på att utlänningskommissionen skall avskaffas. I motionen anföres att sedan i föl ytterligare fadäser gjorts från kommissionens sida och att det inte finns någon anledning att behålla kommissionen. Arbetarkommunens styrelse, som behandlat motionen till den socialdemokratiska distriktskonferensen, hänvisar till att utlänningsutredningen skall ta upp också frågan om utlänningskommissionens bibehållande och komma med ett förslag i år. Det är glädjande.

För att om möjligt påskynda ett ställningstagande i denna fråga skall jag be att få yrka avslag på utskottets hemställan under denna punkt.

Pengarna räcker ju till den 1 juli, och det vore tacknämligt om utredningen kom med ett förslag som innebar att utlänningskommissionen kunde avskaffas vid den tidpunkten.

Herr **ANDERSSON, BIRGER**, (s):

Herr talman! Jag skall inte ta upp någon diskussion med herr Lager om motioner som väckts i annat sammanhang, utan jag skall nöja mig med att lika kort och kärnfullt som herr Lager, när han hänvisade till sin motion förra året, be att få hänvisa till utskottets skrivning det året.

Jag ber med detta, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter enligt därunder framkomna yrkanden gjordes propositioner, först på bifall till samt vidare på avslag å utskottets hemställan; och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Anslag till lokaliseringsslån*Punkterna 77—87*

Vad utskottet hemställt bifölls.

*Punkten 88***Anslag till lokaliseringsslån**

I denna punkt hade utskottet hemställt, att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag samt med avslag å motionerna I: 81, av herr Enarsson m. fl., och II: 109, av herr andre vice talmannen Cassel m. fl., till Lokaliseringsslån för budgetåret 1965/66 anvisa ett investeringsanslag av 100 000 000 kronor.

Vid punkten hade avgivits en reservation, vari framställdts yrkande under förutsättning av bifall till en vid bankoutskottets utlåtande nr 6 anförd reservation, vilken emellertid vid behandlingen av nämnda utlåtande avslagits.

Herr KAIJSER (h) :

Herr talman! Med anledning av utgången av voteringen angående bankoutskottets utlåtande nr 6 i onsdags har bakgrunden till det yrkande som vi haft på denna punkt förfallit, och jag har alltså i dag intet annat yrkande än om bifall till utskottets förslag.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande punkt hemställt.

Punkten 89

Lades till handlingarna.

Vid förnyad föredragning av statsutskottets utlåtande nr 32, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om anslag för budgetåret 1965/66 till Upplysningsverksamhet i utlandet angående Sverige jämte i ämnet väckta motioner, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Ang. statskommunala beredskapsarbeten

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts förslag angående anslag på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65 till Allmänna beredskapsarbeten m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

I detta utlåtande hade utskottet hemställt,

I. att riksdagen måtte med bifall till Kungl. Maj:ts i ämnet framlagda förslag till Allmänna beredskapsarbeten m. m. på tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1964/65 på driftbudgeten under elfte huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 245 000 000 kronor, därav förslagsvis 100 000 000 kronor att avräknas mot automobilskatte-medlen;

II. att motionerna I: 427, av herr Sundin m. fl., och II: 503, av herr Hedlund m. fl., icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet hade avgivits en reservation, vari framställdts yrkande under förutsättning av bifall till en vid statsutskottets utlåtande nr 11, punkten 20 anförd reservation, vilken emellertid vid behandlingen av nämnda punkt avslagits.

Herr GUSTAFSSON, NILS-ERIC, (cp) :

Herr talman! Motiveringen i reservationen till det här utlåtandet äger självfallet fortfarande aktualitet. Det gäller här ett förslag om ytterligare 25 miljoner kronor till uppförande av industrihus som statskommunala beredskapsarbeten mot av Kungl. Maj:t föreslagna 10 miljoner.

Emellertid är jag liksom i ett tidigare avgjort ärende på grund av kammarens beklagliga ställningstagande i fråga om statsutskottets utlåtande nr 11 punkten 20, nu förhindrad att yrka bifall till den nu föreliggande reservationen.

Om försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, bifölles vad utskottet i det nu föredragna utlåtandet hemställt.

Om försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 34, i anledning av väckta motioner om utredning rörande försäljning till allmänheten av aktier i statliga företag.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Holmberg m. fl.* (I: 454) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson i Borås m. fl.* (II: 558), hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpliga former för försäljning av aktier i de i vinstsyfte drivna statliga företagen, varvid särskilt måtte beaktas, att sådana former för aktieförsäljningen skulle ordnas, som garanterade en bred spridning av aktierna bland allmänheten och som kunde vara ägnade att främja det långsiktiga sparandet.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 454 och II: 558 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Johansson*, *Per Jacobsson*, *Akerlund*, *Harry Carlsson*, *Harald Pettersson*, *Bohman* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Gustafsson* i Skellefteå, *Björkman*, *Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 454 och II: 558, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om utredning rörande lämpliga former för försäljning av aktier i de i vinstsyfte drivna statliga företagen.

Herr **ÅKERLUND** (h):

Herr talman! Den reservation som är fogad till detta utlåtande går ut på en begäran om utredning rörande lämpliga former för försäljning av aktier i statliga företag. Syftet därmed är att stimulera människors intresse för ägande och att stimulera dem att spara och bilda kapital.

Inte alla företag som staten äger lämpar sig för försäljning till allmänheten, men de som drivs i rent vinstsyfte bör kunna ifrågakomma därför, om de inte av allmänna skäl — d. v. s. andra än rent ekonomiska — bör förbli i statens hand. Exempel på dem är affärsverken. Kreditbanken är ett exempel på den typ av företag som vi anser bör kunna ha en del av sina aktier placerade hos allmänheten, även om skötseln av företag av denna typ alltjämt bör ligga hos staten.

En viss uppfostrargärning kan staten med fördel utöva för att hos en bred allmänhet väcka förståelse för dessa ägandeformer. Det finns alltjämt för mycket misstro och okunnighet på detta område. Naturligtvis är det ett klart intresse att en vid spridning nås av det ekonomiska ägandet av statliga företag. Vi förordar därför att en närmare utredning kommer till stånd i detta syfte.

Med dessa ord, herr talman, ber jag att få yrka bifall till den vid detta utlåtande fogade reservationen.

Herr **SÖDERBERG** (s):

Herr talman! Detta är ju en gammal bekant motion, och eftersom det inte har framförts några nya åsikter i ämnet, finns det väl ingen anledning att föra någon vidare debatt om den.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr andre vice talmannen i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hem-

Om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB

ställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Åkerlund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 34, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästes, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Åkerlund* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 66;

Nej — 50.

Därjämte hade 4 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 35, i anledning av väckta motioner om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr

Holmberg m. fl. (I: 455) och den andra inom andra kammaren av herr *Magnusson* i Borås *m. fl.* (II: 559), hade hemställts, att riksdagen måtte 1. besluta, att av statens till cirka 479 miljoner kronor uppgående innehav av aktier i LKAB aktier till ett nominellt belopp av 228 miljoner kronor skulle erbjudas allmänheten i valörer på 50 kronor per aktie till en marknadsmässig emissionskurs, varvid särskilt skulle tillses, att köpare av lägre antal aktier ägde förtur vid överteckning och att en bred spridning vunnas av aktieköpen bland allmänheten; 2. besluta, att under budgetåret 1965/66 utbudet av aktier skulle bestämmas till nominellt 50 miljoner kronor; samt 3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förberedelser som emissionen erfordrade, varvid särskilt borde beaktas vad i motionerna anförts i fråga om valordning för bolaget.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på återopade grunder hemställt, att motionerna I: 455 och II: 559 icke måtte av riksdagen bifallas.

Reservation hade avgivits av fröken *Andersson* samt herrar *Åkerlund*, *Bohman* och *Björkman*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 455 och II: 559,

1. besluta, att av statens till cirka 479 miljoner kronor uppgående innehav av aktier i LKAB aktier till ett nominellt belopp av 228 miljoner kronor skulle erbjudas allmänheten i valörer på 50 kronor per aktie till en marknadsmässig emissionskurs, varvid särskilt skulle tillses, att köpare av lägre antal aktier ägde förtur vid överteckning och att en bred spridning av aktieköpen bland allmänheten vunnas;

2. besluta, att under budgetåret 1965/66 utbudet av aktier skulle bestämmas till nominellt 50 miljoner kronor;

Om försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB

3. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de förberedelser som emissionen erfordrade, varvid särskilt borde beaktas vad i motionerna anförts i fråga om valordning för bolaget.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Detta utlåtande har tillkommit såsom svar på två högermotioner med förslag om försäljning i år av nominellt 50 miljoner kronor aktier i LKAB till marknadsmässig emissionskurs. Det är något mer än 10 procent av det till 479 miljoner kronor uppgående aktiekapital som befinner sig i statens ägo. Såsom känt är innehar Grängesbergsbolaget de återstående 21 miljoner kronorna av det totala aktiekapitalet. Meningen är att även ytterligare delar av aktiekapitalet, tillsammans till ett nominellt belopp av 228 miljoner kronor, skall säljas under ett antal år, men i år gäller det som sagt aktier till nominellt 50 miljoner kronor.

Vid en försäljning skall särskilt iakttagas, att aktierna når en vid spridning. Man torde kunna påräkna att statskassan vid en försäljning enligt vårt förslag tillföres ett belopp av kanske ett par hundra miljoner kronor, pengar som kommer vårt budgetalternativ till godo. Då jag vid två tidigare tillfällen, åren 1963 och 1964, utförligt har redovisat våra skäl för yrkandet om försäljning av aktier i LKAB, skall jag inte upprepa mig i år utan ber att få hänvisa till vad jag tidigare har sagt.

Emellertid har en ny synpunkt tillkommit, som må omnämnas. Genom kommunistiska framstötter om aktievinstskatt, vilka tydligen har kommit socialdemokraterna att knäa och föranlett en utredning av denna fråga, har kursutvecklingen på aktiemarknaden fått ett självständigt intresse ur fiskalisk synvinkel. Utan fortlöpande kursstegringar kan det inte bli något skatteunderlag och därmed inte någon skatt att taga ut. Det egendomliga i denna bild är kommunisternas önskan att det skall bli aktiekursvinster. Det hade vi

på vårt håll inte väntat. Obehaget inför kommunisternas agerande tycks ur vår synvinkel ha haft det goda med sig, att det i alla fall har öppnat ögonen på finansministern för det rätta ekonomiska sättet att bromsa alltför stora kursstegringar, vilket lämpligen är att tillföra aktiemarknaden nytt material. Detta är något som vi har kämpat för i många år. Herr Sträng har nu rekommenderat de privata företagen att företa nyemissioner i stor skala, åtminstone sägs det så, och han har blivit bönhörd i rikligt mått av de privata företagen. Varför då inte själv leva som man lär, även om man är finansminister?

Staten har i LKAB-aktierna ett utmärkt material, som kan tillföras marknaden och hjälpa till att dämpa överdrivna kursstegringar. Staten bör då enligt vår mening föregå med gott exempel, när det sakligt är så starkt motiverat som i detta fall. Det är alldeles riktigt att en ökning av tillgången innebär en effektiv metod för att dämpa prisstegringar. Gör man det, kan man också nå effektivare resultat även på detta område.

Med detta vill jag, herr talman, yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Herr Åkerlund tycker sig med kommunisternas hjälp ha fått ett nytt skäl för att nå framgång när det gäller försäljning till allmänheten av statens aktier i LKAB. Från utskottets sida finner vi emellertid att det inte är något bärande skäl.

I övrigt har det inte kommit fram några som helst nya skäl som föranleder eller bör föranleda något ändrat ståndpunktstagande från utskottet. Därför ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Om ett skäl är bärande eller inte är självfallet en omdömes-

Ang. förläggningen av LKAB:s huvudkontor

fråga, men det nya har i alla fall tillkommit, herr Söderberg, att frågan om aktiekursernas höjd har blivit en fråga av politiskt intresse inte bara för kommunisterna. Så var det inte i fjol, när vi diskuterade denna sak.

Herr LAGER (k):

Herr talman! För att inget missförstånd skall uppstå med anledning av herrar Åkerlunds och Söderbergs yttranden vill jag bara understryka det självklara i att vi aldrig varit med om att man skulle föra ut LKAB:s eller andra statliga bolags aktier på den allmänna marknaden. Vi har intagit en helt annan ståndpunkt, nämligen att man skulle dra in till staten aktier som befinner sig i privata händer.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Det har vi förstått.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr andre vice talmanen jämlikt föreliggande yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Åkerlund begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 35, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr Åkerlund begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 92;

Nej — 21.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. förläggningen av LKAB:s huvudkontor

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 36, i anledning av väckta motioner angående förläggningen av LKAB:s huvudkontor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr Axel Andersson och herr Strandberg (I: 192) samt den andra inom andra kammaren av herrar Petersson och Öh-vall (II: 243), hade hemställts, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan om förläggning av LKAB:s huvudkontor under medverkan av företags ledning och representanter för Norrbottens län.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionerna I: 192 och II: 243 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av fröken Andersson samt herrar Per Jacobsson, Åkerlund, Harald Pettersson, Bohman, Eliasson i Sundborn, Gustafsson i Skellefteå, Björkman och Sjönell, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, som i reservationen angi-

Ang. förläggningen av LKAB:s huvudkontor

vits, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 192 och II: 243, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning av frågan om förläggning av LKAB:s huvudkontor.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Frågan om förläggningssorten för LKAB:s huvudkontor hade vi så sent som i november i fjol en ingående debatt om. Jag kan av den anledningen fatta mig kortare i dag. Jag kan säga att jag inte ändrat uppfattning om riktigheten och skäligheten av den reservation som avgavs i fjol.

När yrkandet i reservationen i fjol nu återkommit motionsledes, har självfallet en ny reservation fått avgas med krav på en utredning av frågan om huvudkontorets förläggning, med deltagande av representanter för företaget och Norrbottens län. Det är för mig glädjande att notera att antalet reservationer har stigit i år. Den härande punkten i vår uppfattning, såsom den kommit till uttryck i reservationen, är att det är psykologiskt olyckligt att detta stora och ekonomiskt mycket starka företag inte vill ha sitt huvudkontor förlagt till den landsända där de verkligt stora pengarna tjänas. Förhållandena blir psykologiskt inte bättre av att tidningspressen i dagarna publicerat bilder av det palats som LKAB skall uppföra eller håller på att uppföra vid Sturegatan här i Stockholm. Samtidigt publiceras uppgifter om stigande arbetslöshet i Norrbotten. Jag kan inte hjälpa att det är naturligt att göra den reflexionen att LKAB:s styrelse är mer utmanande än som är direkt nödvändigt.

Med hänvisning till detta vill jag, herr talman, yrka bifall till den vid utskottsutlåtandet fogade reservationen.

Herr SÖDERBERG (s):

Herr talman! Jag ber bara att få hänvisa till de remissyttranden som kom-

mit från Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott och andra myndigheter i Norrbotten. De borde väl känna till denna fråga ganska bra. Det har inte heller på denna punkt framkommit några nya skäl sedan vi behandlade frågan i november.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till statsutskottets hemställan.

Herr STRANDBERG (h):

Herr talman! Jag skall bara be att få citera några ord ur det yttrande som förvaltningsutskottet i Norrbottens läns landsting avgav den 19 oktober 1964 över betänkandet om lokalisering av statlig verksamhet. Där säger förvaltningsutskottet: »Enligt föreliggande uppgifter omfattar LKAB:s personalstyrka i Sverige totalt cirka 7 000, varav närmare 1 500 tjänstemän, och av dessa är endast 65 eller knappt 1 procent placerade utanför Norrbotten, nämligen i Stockholm. Till 99 procent är sålunda personalen sysselsatt i Norrbotten, vilket måste anses vara ett utomordentligt starkt skäl för att även huvudkontoret förläggs till Norrbotten, jämväl om man ser på saken rent företagsekonomiskt.»

Herr talman! Jag delar helt den uppfattning som förvaltningsutskottet i Norrbottens län här gett uttryck åt, och jag ber att få yrka bifall till den föreliggande reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr andre vice talmanen enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Ang. kapitalförsörjningen inom lastbilstrafikbranschen

Herr *Åkerlund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 36, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Åkerlund* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna ha va utfallit sålunda:

Ja — 68;

Nej — 50.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ang. kapitalförsörjningen inom lastbilstrafikbranschen

Föredrogs ånyo statsutskottets utlåtande nr 37, i anledning av väckta motioner angående kapitalförsörjningen inom lastbilstrafikbranschen.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Sundin m. fl.* (I: 463) och den andra inom andra kammaren av herr *Hedlund m. fl.* (II: 555), hade hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt utredning i syfte att skapa bättre kreditmöjligheter och kapitalförsörjning för de enskilda företagen inom lastbilstrafikbranschen i enlighet med vad i motionerna anförts.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att motionerna I: 463 och II: 555 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet hade reservation avgivits av herr *Boman*, fröken *Andersson*, herrar *Ivar Johansson*, *Per Jacobsson*, *Åkerlund*, *Harry Carlsson*, *Harald Petersson*, *Bohman* och *Eliasson* i Sundborn, fröken *Elmén* samt herrar *Gustafsson* i Skellefteå, *Björkman*, *Nelander* och *Sjönell*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den i reservationen angivna lydelsen samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte, med bifall till motionerna I: 463 och II: 555, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om skyndsamt utredning i syfte att skapa bättre kreditmöjligheter och kapitalförsörjning för de enskilda företagen inom lastbilstrafikbranschen.

Herr **SUNDIN** (cp):

Herr talman! Med hänvisning till den motivering, som anförts i motionerna I: 463 och II: 555, ber jag att få yrka bifall till den vid detta utskottsutlåtande fogade reservationen.

Herr **SÖDERBERG** (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till statsutskottets förslag.

Herr **WALLMARK** (h):

Herr talman! Jag skall också försöka fatta mig utomordentligt kort.

Jag vill bara säga, att när reservanterna kommit fram till att kreditmöjligheterna inom den bransch det här gäller är mindre goda, måste man ha fått en felaktig information. Det torde vara få branscher här i landet som har så gynnsamma kreditmöjligheter både när det gäller ränteläge och tillgång till kapital som just denna bransch.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Ang. beskattningen av traktamentsersättning

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr andre vice talmannen i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Sundin* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 37, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Sundin* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 69;

Nej — 50.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av bevillningsutskottets betänkande nr 18, i anledning av väckt motion om rätt för riksdagsledamot att vid inkomsttaxering göra avdrag för avgift till riksdags-

gruppskansli, bifölls vad utskottet i detta betänkande hemställt.

Ang. beskattningen av traktamentsersättning

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 19, i anledning av väckta motioner angående beskattningen av traktamentsersättning.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 470, av herr *Gösta Jacobsson* och herr *Risberg*, samt II: 583, av herr *Nordgren*, vari hemställts, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla, att genom riksskattenämndens försorg en utredning måtte vidtagas rörande beskattningen av traktamentsersättning och angående skyldigheten att lämna kontrolluppgifter till ledning vid taxeringen för sådan ersättning, samt att förslag till ändrad lagstiftning i ämnet måtte föreläggas innevarande års höstriksdag; ävensom

2) motionen II: 572, av herr *Gustavsson* i Alvesta.

Utskottet hade i det nu ifrågakommande betänkandet på åberopade grunder hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 470, av herrarna *Gösta Jacobsson* och *Risberg*, samt II: 583, av herr *Nordgren*, angående beskattningen av traktamentsersättning, ävensom

2) motionen II: 572, av herr *Gustavsson* i Alvesta, angående avdraget för ökade levnadskostnader vid tjänsteresa, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrarna *Yngve Nilsson*, *Gösta Jacobsson*, *Billman*, *Skärman*, *Magnusson* i Borås och *Gustafson* i Göteborg samt fru *Nettel-*

Ang. beskattningen av traktamentsersättning

brandt, vilka, under hänvisning till innehålllet i motionerna I: 470 och II: 583 och med åberopande av att traktamentsbeskattningen i dess nuvarande utformning enligt deras mening måste anses förenad med stora nackdelar för såväl arbetstagare som arbetsgivare, ansett, att utskottet bort under 1 hemställa, att riksdagen, med bifall till de likalydande motionerna I: 470, av herrar Gösta Jacobsson och Risberg, samt II: 583, av herr Nordgren, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att genom riksskattenämndens försorg en utredning måtte vidtagas rörande beskattningen av traktamentsersättning och angående skyldigheten att lämna kontrolluppgifter till ledning vid taxeringen för sådan ersättning samt att förslag till ändrad lagstiftning i ämnet måtte föreläggas inrevarande års höstriksdag.

Herr JACOBSSON, GÖSTA, (h):

Herr talman! Vid 1963 års riksdag infördes nya regler för traktamentsbeskattningen. De nya schablonregler som då infördes hade till syfte att förenkla traktamentsbeskattningen och att åstadkomma en något större likställighet mellan statsanställda och privatanställda.

Den åsyftade förenklingen har knappast blivit någon förenkling; det har snarare blivit tvärtom. Genom den nya lagstiftningen har omfattningen av de kontrolluppgifter, som arbetsgivaren skall lämna rörande traktamenten, utvidgats ganska väsentligt, och det har sagts att antalet årligen utbetalade traktamenten har enbart inom byggnadsindustrien uppskattats till cirka en halv miljon kronor.

Det nuvarande avdragssystemet förutsätter antingen en omfattande och noggrann statistik över restider och traktamenten eller en vid årets slut företagen genomgång av samtliga under året inlämnade reseräkningar. Tidsbegreppen har också ansetts verka förvirrande på kontrolluppgiften. De omfat-

tar olika typer av förrättningar och omfattar i vissa fall kalenderdagar och i andra fall förrättningsdagar, i vissa fall övernattningar och i andra fall slutligen hela dygn. Allt detta försvårar uppenbarligen företagens löpande statistik. Irritation har uppstått bland de anställda över att vid korttidsförrättningar resan skall anses ha omfattat ett lika stort antal dygn som antalet övernattningar och att hänsyn sålunda icke tas till att resan kan omfatta fler dagar än nätter. Som alla vet är det en vanlig företeelse att företagens representanter regelbundet startar en resa på måndag morgon och återkommer kanske fredag kväll. Över huvud taget finns det en tendens att planlägga tjänsteresorna så att antalet nätter under frånvaron blir så litet som möjligt. Ur företagets synpunkt är detta oftast en fördel, och för de anställda är det också önskvärt att tjänsteresorna så litet som möjligt inkräktar på fritiden.

En annan sak är att hotellrumspriserna, i varje fall i de större städerna, ofta högst väsentligt överstiger det tillåtna avdragsbeloppet. Behandlingen i skattehänseende av traktamentskostnaderna är ju inte någon fråga av större statsfinansiell betydelse, men dess avgörande i den ena eller andra riktningen är av stor praktisk betydelse för både arbetsgivare och arbetstagare. Företagen tvingas på grund av det nuvarande systemet att utföra ett omfattande improduktivt arbete, samtidigt som systemet trots detta för stora grupper av anställda, som företar resor i tjänsten, medför ett otillfredsställande resultat. Det är angeläget att söka avlägsna nackdelarna med det nuvarande systemet eller också möjligen att söka få ett nytt alternativt system.

Utskottet har gått emot motionärerna, för all del naturligtvis med en välvillig skrivning i vissa punkter, men utskottet har i alla fall gått emot förslaget.

Herr talman! Jag yrkar bifall till den av herr Yngve Nilsson m. fl. avgivna

Ang. beskattningen av traktamentsersättning

reservationen, som innebär en förnyad utredning i ärendet.

Herr **GEIJER, LENNART**, (s):

Herr talman! De nya traktamentsreglerna innebär påtagliga förbättringar i flera avseenden. Skattefriheten för de statliga traktamentena har utvidgats att gälla också för kommunala traktamenten. Därigenom har de kommunalanställda blivit likställda med de statsanställda. De nya reglerna innebär också vissa förenklingar för privatanställda som reser i mindre utsträckning.

Sedan man i rättvisans namn konstaterat detta, kan man emellertid inte underlåta att påtala att de nya schablonreglerna vid korttidsförrättningar synes medföra ogynnsamma resultat. Det gäller företrädesvis om den av herr Jacobsson omnämnda typen av resor som varar dag-natt-dag. Nu bestrider inte utskottet att mindre önskvärda verkningar kan uppstå av de nya reglerna men hänvisar till att det är svårt att på nuvarande stadium yttra sig om verkningarna på längre sikt. Bland tjänstemännen inom industri och handel råder det för närvarande stort missnöje med reglernas utformning. Man uppger att restypen dag-natt-dag är den vanligaste och att man till följd därav genomgående förlorar på den nya schablonregeln. För att få klarhet i hur det förhåller sig i det avseendet har man inom TCO påbörjat en utredning. Om den kartläggning som därvid kommer att ske bestyrker de onda aningarna, finns det nog anledning att ta upp frågan om en revidering av reglerna. Jag har fattat majoritetens skrivning så, att man är beredd att medverka till en ändring i lagstiftningen, om man får svart på vitt när det gäller dessa olägenheter.

Med hänvisning till att man således för närvarande försöker kartlägga läget på detta område vill jag för dagen rösta för utskottsmajoritetens förslag med förbehåll om att få återkomma, om utredningen ger belägg för att en ändring är befogad.

Herr **ERICSSON, JOHN**, (s):

Herr talman! Kammaren har fått redogörelse för det sakliga innehållet i detta ärende genom de två anföranden som här har hållits. Jag behöver inte använda många ord för att bekräfta vad de båda föregående talarna anført, nämligen att utskottet är medvetet om att det finns vissa ting på detta område som inte är önskvärda. Jag vill dock erinra om att det stora flertalet befattningshavare har fått glädje av den nya lagstiftningen samt att det vidare finns möjligheter att med verifikationer styrka att man har haft högre kostnader än schablonavdragets belopp.

Vi har från majoritetens sida inte kunnat gå med på att begära en utredning, eftersom den nya lagstiftningen har tillämpats under så kort tid. Innevarande år är nämligen det första då de nya reglerna användes. Jag är emellertid ense med de föregående talarna om att i den mån dessa regler leder till orättvisor i beskattningen, så bör vi göra en översyn. Vi bör emellertid, som sagt, avvakta erfarenheterna av tillämpningen av dessa schablonregler, innan vi gör någon ändring.

Jag yrkar, herr talman, bifall till utskottets hemställan.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr andre vice talmannen yttrade, att med anledning av vad därunder yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande vardera punkten av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

Därefter gjorde herr andre vice talmannen enligt de avseende punkten 1 förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för kostnad för resor mellan bostad och arbetsplats

Herr *Jacobsson, Gösta*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 19 punkten 1, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Jacobsson, Gösta*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 38.

Därjämte hade 5 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Sedermera bifölls på gjord proposition vad utskottet i punkten 2 hemställt.

Ang. rätten till avdrag vid beskattningen för kostnad för resor mellan bostad och arbetsplats

Föredrogs ånyo bevillningsutskottets betänkande nr 20, i anledning av väckta motioner angående rätten till avdrag vid beskattningen för kostnad för resor mellan bostad och arbetsplats.

Till bevillningsutskottet hade hänvisats följande inom riksdagen väckta, av utskottet till behandling i ett sammanhang upptagna motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 91, av herr *Isacson m. fl.* och II: 117, av herr *Bengtson* i Solna *m. fl.*;

2) de likalydande motionerna I: 472, av fru *Olsson* och herr *Svanström*, samt II: 569, av herr *Franzén* i Träkumla *m. fl.*, vari hemställdes, att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhålla om skyndsamt prövning av grunderna för avdrag vid inkomsttaxeringen för resor till och från arbetsplatsen med bil för utformande av sådana bestämmelser, att ett mera rättvisande avdrag kunde medgivnas för de verkliga bilkostnaderna i enlighet med motionernas syfte.

Utskottet hade i det nu föredragna betänkandet av angivna orsaker hemställt, att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 91, av herr *Isacson m. fl.*, och II: 117, av herr *Bengtson* i Solna *m. fl.*, angående rätten till avdrag vid beskattningen för resor till arbetsplatsen, ävensom

2) de likalydande motionerna I: 472, av fru *Olsson* och herr *Svanström*, samt II: 569, av herr *Franzén* i Träkumla *m. fl.*, angående skatteavdraget för bilresor till arbetsplatsen,

icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Fru **OLSSON** (cp):

Herr talman! I motionerna I: 472 och II: 569 påpekar vi motionärer att mäniskor nu, när så många har tillgång till bil, är mindre beroende av att boendeort och sysselsättningsort är densamma. Det innebär ju stora fördelar att det är så. Jag tänker t. ex. på den arbetskraft som friställes från jordbruket under nu pågående jordbruksrationalisering. Det måste både ur den enskildes och ur samhällets synpunkt vara önskvärt att vederbörande kan stanna kvar i sin bostadsort, där han har bostadsfrågan ordnad, i stället för att behöva trängas i bostadskön i staden eller tätorten. Men det får inte heller vara

Ang. användande av riksbankens vinst för år 1964

förenat med för höga kostnader för den enskilde att resa mellan bostad och arbetsplats. Vi bör därför medverka till att hålla dessa kostnader så låga som möjligt. Det gör vi lämpligast genom att medge högre avdrag för bilkostnader vid deklARATIONEN. För närvarande medges sådant avdrag med 1,80 kronor per mil intill bilens första tusen mil. Detta är också förknippat med en hel del övriga bestämmelser, som jag inte skall gå in på nu.

Vi har i vår motion föreslagit en prövning av grunderna för avdrag, och syftar till att få fram avdrag som täcker de verkliga kostnaderna. Nu har bevillningsutskottet behandlat motionerna mycket välvilligt och har, såvitt jag kan utläsa, ungefär samma uppfattning som vi motionärer, även om utskottets utlåtande slutar med att motionerna ej må föranleda någon riksdagens åtgärd.

Jag har, herr talman, inget yrkande, utan jag förutsätter liksom utskottet att riksskattenämnden har denna fråga under uppmärksamhet, både vad det gäller milkostnad och regeln om reducerat belopp efter körda 1 000 mil.

Herr **ERICSSON, JOHN**, (s):

Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande betänkande hemställt.

Ang. användande av riksbankens vinst för år 1964

Föredrogs ånyo bankoutskottets memorial nr 7, angående användande av riksbankens vinst för år 1964.

Enligt § 1 i den för bankoutskottet gällande instruktionen ålåg det utskottet att till riksdagen meddela yttrande och förslag om användande av den under föregående år upplupna bankovinsten.

I riksstaten för budgetåret 1964/65 hade under rubriken Riksbanksfonden upptagits ett belopp av 100 miljoner kronor.

Enligt den av fullmäktige i riksbanken till utskottet avgivna berättelsen angående riksbankens tillstånd, rörelse och förvaltning under år 1964 uppginge riksbankens nettovinst för nämnda år till 167 256 897 kronor 76 öre. Såsom balanserade vinstmedel från föregående år hade redovisats ett belopp av 119 017 kronor 25 öre. Till förfogande stående vinstmedel utgjorde sålunda 167 375 915 kronor 01 öre.

Utskottet hade i det nu föreliggande memorialet på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte besluta, att av riksbankens tillgängliga vinstmedel

a) ett belopp av 100 000 000 kronor skulle inlevereras till statsverket under budgetåret 1964/65;

b) ett belopp av 67 000 000 kronor skulle överföras till kursdifferenskonto; och

c) återstående belopp, 375 915 kronor 01 öre, skulle kvarstå på räkningen för odisponerade vinstmedel.

Reservation hade avgivits av herrar *Hilding, Gustaf Henry Hansson, Åkerlund, Regnell, Berglund, Hansson* i Örnarp och *Jonsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte besluta, att av riksbankens tillgängliga vinstmedel

a) ett belopp av 150 000 000 kronor skulle inlevereras till statsverket under budgetåret 1964/65;

b) ett belopp av 17 000 000 kronor skulle överföras till kursdifferenskontot; och

c) återstående belopp, 375 915 kronor 01 öre, skulle kvarstå på räkningen för odisponerade vinstmedel.

Ang. inkomsten från riksbanksfonden

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! När riksbankens vinst var 167 miljoner kronor förra året och det finns utrymme för att göra en avsevärd avsättning till kursdifferenskontot, finns det, såvitt jag förstår, all anledning att inleveranser av vinstmedel till staten från riksbanken får följa samma regler som gäller för andra. Jag anser därför att inleveransen bör vara 150 miljoner kronor och yrkar bifall till reservationen.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! I likhet med herr Lundström anser jag liksom de övriga reservanterna vid detta memorial att vi mycket väl kan begära en inleverans av 150 miljoner kronor av 1964 års vinst. Det är nämligen så att mycket betydande nedskrivningar har gjorts med anlitande av riksbankens bruttovinst. Jag kan inte uppge det exakta beloppet härför, men det är mig bekant att dessa nedskrivningar är så stora, att de kan betraktas såsom helt och fullt betryggande för ändamålet. Under sådana förhållanden bör det av en vinst på 167 miljoner kronor utan vidare kunna inlevereras 150 miljoner kronor till statskassan. Det är dessutom en fördel, som herr Lundström också framhöll, att inleveranserna sker varje år och att man inte ackumulerar beloppet för att sedan exempelvis vart tredje eller vart fjärde år inleverera stora klumpsummor.

Jag ber med detta, herr talman, att få ansluta mig till herr Lundströms yrkande.

Herr STÅHLE (s):

Herr talman! Med hänvisning till riksbanksfullmäktiges rekommendation, som bankoutskottet hänvisar till, nämligen att man här bör se till att bygga upp reserver för att möta de svårigheter som eventuellt kan inställa sig, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr andre vice talmanen jämlikt framkomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid memorialet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Akerlund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt memorial nr 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid memorialet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Akerlund* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 72;

Nej — 46.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Ang. inkomsten från riksbanksfonden

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 8, i anledning av väckta motioner angående inkomsten från riksbanksfonden.

I vissa till bankoutskottet hänvisade motioner, nämligen

dels de likalydande motionerna nr 488 i första kammaren av herr *Nyman* och herr *Per Jacobsson* samt nr 592 i andra kammaren av herr *Gustafsson* i Skellefteå,

dels de likalydande motionerna nr 490 i första kammaren av herr *Harald Pettersson* samt nr 597 i andra kammaren av herr *Larsson* i Borrby och herr *Boo*, hade hemställts, att riksdagen vid fastställande av riksstaten för budgetåret 1965/66 måtte under Inkomster av statens kapitalfonder: Riksbanksfonden upptaga en inkomst av 150 000 000 kronor.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på åberopade grunder hemställt, att motionerna I: 488 och II: 592 samt I: 490 och II: 597 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Vid utlåtandet hade reservation avgivits av herrar *Hilding*, *Gustav Henry Hansson*, *Åkerlund*, *Regnéll*, *Berglund*, *Hansson* i Önnarp och *Jonsson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med bifall till motionerna I: 488 och II: 592 samt I: 490 och II: 597, vid fastställande av riksstaten för budgetåret 1965/66 måtte under Inkomster av statens kapitalfonder: Riksbanksfonden upptaga en inkomst av 150 000 000 kronor.

Herr LUNDSTRÖM (fp):

Herr talman! Med hänvisning till vad jag anförde i föregående ärende om riksbankens vinst får jag yrka bifall även till reservationen vid bankoutskottets utlåtande nr 8.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Jag ber att få fästa kammarens ledamöters uppmärksamhet på det förhållandet, att detta utlåtande, nr 8, gäller budgetåret 1965/66, medan

Ang. inkomsten från riksbanksfonden memorial nr 7 rörde en faktiskt influen vinst till riksbanken under 1964.

Här gäller det alltså budgetåret 1965/66. Det upptas varje år i statsverkspropositionen en inleverans av ett visst belopp, som för 1965/66 för riksbankens del är upptaget med 100 miljoner kronor. Vi har, som herr Lundström just antydde, funnit att riksbankens situation är sådan, att man mycket väl kan tänka sig att även för det kommande budgetåret begära en inleverans av 150 miljoner kronor i stället för 100, som har upptagits i statsverkspropositionen.

Det bör i detta sammanhang framhållas, att vi naturligtvis över huvud taget inte vet vad som kan komma att hända i framtiden, men nedskrivningarna är, som jag sade, så stora att man har anledning tro, att det kan bli stora överskott i riksbanken även under kalenderåren 1965 och 1966. Av den anledningen har vi yrkat på en inleverans, så stor som här är nämnd. För folkpartiets del och för högerpartiets del betyder detta ett tillskott i deras respektive budgetalternativ med 50 miljoner kronor.

Med anledning därav vill jag, herr talman, yrka bifall till reservationen.

Herr STAHLÉ (s):

Herr talman! Med hänsyn till att man, såsom herr Åkerlund nämnde i sitt anförande, inte vet vad framtiden kan bära i sitt sköte anser vi inom utskottet att man bör se till att bygga upp reserver, så att man kan möta de eventuella svårigheter som inträffar.

Med hänvisning till detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr andre vice talmannen enligt förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr andre vice

talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Akerlund* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 8, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr andre vice talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstade för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Akerlund* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 74;

Nej — 45.

Därjämte hade 1 ledamot tillkännagivit, att han avstode från att rösta.

Föredrogos ånyo bankoutskottets utlåtanden:

nr 9, i anledning av väckta motioner om skyldighet för riksbanksfullmäktige att avge yttrande över nationalbudgeten; och

nr 10, i anledning av framställning från fullmäktige i riksbanken angående lönegradsuppflyttning av en tjänst som bankokommissarie.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar

Föredrogs ånyo bankoutskottets utlåtande nr 11, i anledning av väckt motion om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar.

I en till bankoutskottet hänvisad motion, nr 96 i första kammaren av herr *Akerlund*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att låta rengöra riksdagshusets fasader och gavlar.

Utskottet hade i det nu föredragna utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att motionen I: 96 icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade anförts av herr *Akerlund*, som ansett, att utskottets yttrande bort erhålla den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen måtte uppdraga åt fullmäktige i riksgäldskontoret att föranstalta om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar samt bemyndiga fullmäktige att för ändamålet taga i anspråk erforderliga medel från det under huvudtiteln Riksdagen och dess verk m. m. uppförda förslagsanslaget Riksdagens ekonomibyrå: Omkostnader.

Herr ÅKERLUND (h):

Herr talman! Nästa år avser riksdagen att fira 100-årsjubileet av den stora representationsreform, som ersatte den traditionsrika ständsriksdagen med nuvarande tvåkammerssystem. Ännu är det inte känt vilka former detta firande skall få utom att ett vetenskapligt bokverk är under utarbetande. En kommitté är i alla händelser tillsatt för att komma med förslag till lämpligt sätt att högtidlighålla 100-årsminnet. Jag tycker för min del att det är så mycket större skäl härtill som i dessa dagar frågan om en ny representationsreform har sådan aktualitet och diskuteras livligt under ganska starka meningsmotsättningar, precis som för 100 år sedan. Det är därför alldeles riktigt att hedra de män, som gav oss vår nuvarande

Om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar

riksdagsordning, för att deras verk varit så välgjort att det bestått i 100 år.

Vid jubileet bör enligt min mening riksdagen även till det yttre framträda i ett värdigt skick. Jag har därför föreslagit att vi skulle låta tvätta riksdagshusets fasader och gavlar. När jag skrev min motion trodde jag att det bara var ett förbiseende att man inte vidtagit någon åtgärd i den vägen. Jag trodde att det var självklart att man skulle feja och ställa i ordning till jubileet och att motionen skulle bifallas utan många ord. I stället har jag fått göra den upptäckten att detta alls inte ingick i planerna. Hela den väldiga svenska byråkratien har däremot inkopplats för att med skäl och motskäl, utredningar, provtvätt och hela rekvisitan med största allvar diskutera fel och förtjänster hos mitt som jag trodde anspråkslösa förslag. Bankoutskottet har därefter med sedvanlig samvetsgrannhet behandlat motionen och med den motivering som återfinnes i utlåtandet avstyrkt densamma, vänligt men bestämt.

I sanning, herr talman, har jag fått erfara att utskottet tar sin sak på allvar — här dansar inga kalvar!

Jag nödgas därför ta upp utskotts-majoritetens och remissinstansernas argument till granskning och söka bemöta dem, eftersom jag i en till utlåtandet fogad reservation påyrkar att rengöring av husets exteriör kommer till stånd trots avslagsyrkandet.

Jag skall börja med att säga, att jag i min motion fick med ett ord som måhända var förfluet, nämligen om skönhetsvärdet hos den granit varav riksdagshuset byggts. *Skönhetsvärde* har tydligen varit ett ord, som uppkallat andarna till strid. Det har gett upphov till oförgräpligt sakkunniga uttalanden om skönhetsvärde över huvud taget, om skönhetsvärde hos riksdagshuset i synnerhet och hela stadsbilden däromkring. För egen del har jag aldrig dristat mig att uttala någon mening alls om så subjektiva ting som skönhetsintryck av riksdagshus och statsbild. Jag har bara

tillåtit mig att säga, att en ren sten rimligen bör vara vackrare än en smutsig. Det tycker jag faktiskt, fast jag kanske är ensam om att tycka det.

Utskottsmajoriteten har aktat sig för att ta ordet skönhetsvärde i sin mun. Det var nog klokt. Det har också tagit sig till vara för att ta ställning till frågan om en grundlig rengöring av riksdagshuset skulle bli oförmånlig för stadsbilden — »på grundval av föreliggande material», säger utskottet försiktigtvis. Vilket annat material då männetro, skulle jag vilja fråga. Jag föreställer mig för min del att det inte finns något annat material alls, på vilket man kan se och tycka om stadsbilden blivit fulare eller vackrare av en rengöring, än att se huset i rentvättat skick och söka minnas hur det såg ut smutsigt, ty ingen människa minns väl nu hur huset såg ut när det var rent. Hur det ser ut smutsigt kan däremot alla se.

Utskottet stöder sig tungt på remissinstansernas uttalanden. Jag kan inte erinra mig att jag tidigare läst ett utskottsutlåtande som varit så till den grad bundet till vad remissinstanserna säger. Är frågan så brännande, att majoriteten inte törs tycka och säga att huset skall vara smutsigt? I varje mening, där det ingår argument, finns en remissinstans åberopad till stöd för vad utskottet säger, utom med ett lysande undantag. Utskottet säger alldeles självständigt, att riksdagshusets fasader blivit starkt nedsmutsade. Precis vad jag också säger! Sedan är enigheten slut.

Eftersom utskottet inte vill argumentera med andra än remissinstansernas argument får jag väl ägna mig åt remissinstanserna i stället.

Riksgäldsfullmäktige, som har bestämda meningar om riksdagshusets skönhetsvärde, tar inte för givet att huset blir skönare av en rengöring. Inte heller tycker de att det är särskilt angeläget att göra rent huset. Dessutom är det för dyrt för dem. Det är i alla fall ett rejält tyckande. Låt riksdagshuset vara smutsigt, tycker riksgäldsfullmäk-

Om rengöring av riksdagshusets fasader och gavlar

tige. Jag respekterar ståndpunktstagan-
det, även om jag inte tycker detsamma.
Jag blir alltför mycket påmind om hi-
storien om skrothandlaren som vägrade
att tvätta sig. Smutsen värmdde så gott,
tyckte han.

Byggnadsstyrelsen har uttalat sig på
ett annat sätt och är inte avvisande till
att den värsta smutsen avlägsnas. Men
en del därav bör bevaras för framtiden.
Den delen kallar byggnadsstyrelsen för
»riksdagshusets patina». Den får inte
tas bort. Det vill byggnadsstyrelsen inte
rekommendera.

När jag läste denna gradering av
smutsen blev jag först fundersam över
vad det här var för nytt och fint, som
jag inte visste om. Patina måste vara
något annat än jag trodde, när kungl.
byggnadsstyrelsen säger att genom den
patina fasaderna nu har byggnaden
bättre torde infoga sig i miljön kring
Slottet och Gustaf Adolfs torg än efter
en rengöring.

Jag gick till två uppslagsböcker för
att lära mig vad patina nu blivit, sär-
skilt i förhållande till riksdagshuset.
Jag fann nästan identiska definitioner,
varför jag skall be att få återge dem.

I Nordisk Familjeboks definition sägs
patina — vars latinska namn är *aerugo*
nobilis — vara ett tjockt grönt matt-
glänsande överdrag på koppar och
brons genom inverkan av luft och fuk-
tighet. Det har ansetts vara ett särskilt
kännetecken på forntida ursprung hos
bronsarbeten.

I Norstedts uppslagsverk kallas pa-
tina för ädelärg. Kungl. byggnadssty-
relsen har uppenbarligen gjort en histo-
risk nydaning av vårt språk genom att
som patina beteckna även smuts. En
ädelsmuts! Som varje ädel vara bör den
nya smutsen bli ädlare ju äldre den
blir, i varje fall om den sitter på mo-
numentalbyggnader som vårt hus.

Denna tanke gav mig först lättnad.
Jag kom att tänka på den vackert glän-
sande gröna färgen på koppartaket på
Kristine kyrka i Falun, min barndoms
hemstad. Många gånger på vägen hit till

riksdagshuset har jag också beundrat
den intensivt gröna färgen på taket på
Arvfurstens palats. Kunde det verkligen
vara möjligt att kungl. byggnadsstyrel-
sen menar att om några hundra år
riksdagshuset kommer att ha en matt-
glänsande grön färgton? Jag är verkli-
gen ganska misstänksam. Tänk om det
blir den gröna färgton, som en frack
av inte alltför hög kvalitet antar efter
en begränsad tidrymd! Den svarta fär-
gen kan ju med tidens hjälp bli grön.
I så fall fordrar jag bestämt att riks-
dagshuset tvättas. Att kungl. byggnads-
styrelsen i alla händelser har vida per-
spektiv har vi blivit medvetna om, ty
vi har i utskottet upplysts om att gra-
niten i huset håller i 500 år — minst.

Jag har tillåtit mig framhålla i mo-
tionen, att man utomlands gör rena sina
monumentalbyggnader och pekat på
Louvren i Paris och Capitolium i Wash-
ington. Byggnadsstyrelsen säger, att
dessa är uppförda i mindre motstånds-
kraftigt material än vårt riksdagshus
och att inte samma motiv för rengöring
skulle finnas av den anledningen. Det
tycker jag verkar konstigt och fyller
mig med djup pessimism. Vårt eget är
ju bara 60 år. Louvrens inre fyrkant,
som nu rengjorts, uppfördes i sandsten
omkring år 1600 och är alltså nära 400
år gammal. Capitolium är en byggnad i
marmor och 150 år gammal. Skall man
tolka upplysningen om 500 års varak-
tighet hos graniten och hänvisningen
till granitens överlägsenhet över sand-
stenen och marmorn, kommer det att
dröja mycket, mycket länge innan hu-
set görs rent. Vi får aldrig uppleva det,
om vi riksdagsledamöter inte helt en-
kelt bestämmer att huset skall göras
rent nu.

Herr talman! Jag har nu tillåtit mig
att kritisera de viktigaste av de argu-
ment som anförts mot min motion, och
det ligger i ärendets natur, tycker jag,
att jag kan få skämta och kanske bör
göra det för att lindra tristessen i sak-
frågan. Den rör emellertid vid ett ange-
läget ämne med betydligt större räck-

Ang. rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring

vidd än riksdagshusets yttre. Det är en viktig allmän angelägenhet att sörja för det yttre likaväl som det inre underhållet av vårt fastighetsbestånd. Riksdagshuset liksom statliga monumentalbyggnader överlag bör vara ett föredöme i detta hänseende, så att stadens ansikte för oss själva och inte minst med tanke på utländska gäster och turister framträder så till sin fördel att den försvarar den vackra plats som den fått vid Norrström.

Med detta ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den vid utskottets utlåtande fogade reservationen.

Herr STÄHLE (s):

Herr talman! För att inte förta det trivsamma och renliga intrycket av herr Åkerlunds anförande ber jag att få in-skränka mig till att yrka bifall till utskottets förslag.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen jämlikt föreliggande yrkanden gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr Åkerlund begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bankoutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 11, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositio-

nen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Åkerlund begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 56;

Nej — 52.

Därjämte hade 13 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Vid förnyad föredragning av bankoutskottets utlåtande nr 12, i anledning av väckt motion om tillhandahållande av ytterligare exemplar av riksdagstrycket till riksdagens ledamöter, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtanden:

nr 14, i anledning av väckt motion om ökad rättssäkerhet vid bestämmande av ersättning till följd av övergången till högertrafik; och

nr 15, i anledning av väckt motion om översyn av vissa bestämmelser i föräldrabalken.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Ang. rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 30, i anledning av väckta motioner angående rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring.

Andra lagutskottet hade till behandling förehaft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 319 i första kammaren av herr *Jansson, Paul*, och nr 387 i andra kammaren av fru *Johansson m. fl.*

Ang. rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära en utredning för att borttaga eller mildra 60-årsregeln i lagen om allmän försäkring.

Utskottet hade i det nu ifrågavarande utlåtandet på anförda skäl hemställt, att förevarande motioner, I: 319 och II: 387, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Reservation hade avgivits av herrar *Dahlberg* och *Rimmerfors*, fröken *Sandell*, herr *Gomér* samt fru *Svensson*, vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen med bifall till förevarande motioner, I: 319 och II: 387, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att motionerna måtte överlämnas till pensionsförsäkringskommittén för utredning med syfte att borttaga eller mildra sextioårsregeln inom allmänna tilläggs pensionering.

Herr **JANSSON, PAUL**, (s):

Herr talman! I förevarande utlåtande har andra lagutskottet behandlat ett par likalydande motioner, nämligen nr 319 i första och nr 387 i andra kammaren, där vi hemställt om utredning angående borttagande eller mildrande av 60-årsregeln i lagen om allmän försäkring.

Enligt nu gällande bestämmelser stadgas, i 14 kap. 2 §, att rätt till änkepension tillkommer änka efter den försäkrade, om äktenskapet varat i minst fem år och ingåtts senast den dag, då den försäkrade fyllde 60 år. I statens allmänna pensionsreglemente motsvaras denna bestämmelse av villkor i 13 § första momentet.

Det måste enligt min mening anses vara diskutabelt ur demokratisk synpunkt att genom lagstiftning främta en medborgare en rättighet, allra helst som arbetsgivaren i dessa fall är skyldig att inbetala ATP-avgifter för vederbörande upp till 65 års ålder, avgifter

som är avsedda att utgöra ett skydd för den försäkrade och hans familj så länge han upprätthåller sin tjänst.

Aldringsvårdens problem påkallar ju, såsom vi framhållit i motionerna, i allt större utsträckning uppmärksamhet från samhällets sida. Stat och kommun tvingas att ställa allt större resurser till förfogande för det ökade antalet åldringar. Under sådana förhållanden anser vi det rimligt att samhället visar en större välvilja i dessa sammanhang och söker medverka till att en i allmänhetens ögon självklar rättighet inte undanhålles de gamla. Man kan ju även ifrågasätta om inte en familjepension också i de fall, då vederbörande gift sig efter 60 års ålder, kan anses bli en bra affär för det allmänna — bättre än att man exempelvis tvingas bereda vederbörande plats på ett vårdhem. Enligt den nya synen på vår åldringsvård har vi ju dessutom satt som mål att så länge som möjligt hålla de gamla borta från anstaltsvården och så långt det går bereda dem möjlighet att leva i sin egen miljö. Vi anser att allt bör göras för att söka förverkliga denna målsättning.

Nu säger utskottsmajoriteten att man inte kan förorda att 60-årsregeln borttages, därför att man vill undvika missbruk av förmånerna i detta avseende. Man vill förhindra äktenskaps ingående enbart med tanke på att den efterlevande skall få en pensionsförmån; man vill alltså undvika spekulation i detta avseende.

Nu rör det sig visserligen här om en mycket liten minoritet i samhället, men även minoriteterna skall ha sin rätt — den principen kan vi väl vara överens om. Enligt Statistisk årsbok 1963 ingicks här i landet år 1961 sammanlagt 590 äktenskap där mannen var över 60 år, och detta utgjorde 1,2 procent av samtliga nya äktenskap det året. Vidare kan det noteras att endast 36 av kvinnorna i dessa äktenskap var under 45 år medan inte mindre än 180 av dem hade fyllt 60 år.

Då kan man ställa sig frågan: Hur är

Ang. rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring

det med giftermålsstatistiken för ensamma män mellan 55 och 59 år? De skulle ju enligt utskottsmajoritetens »spekulationsteori» med tanke på 60-årsregeln vara en särskilt utsatt grupp som giftermålsobjekt. Ja, här visar det sig enligt samma källa, att det ingicks sammanlagt 541 äktenskap, där mannen var mellan 55 och 59 år, motsvarande cirka 1 procent av samtliga äktenskap i landet. När man dessutom vet, herr talman, att det finns över 47 000 ensamstående män i dessa åldrar här i landet och även tar i betraktande att det samtidigt finns ett rikt urval på cirka 600 000 till äktenskap lediga kvinnor, så kan jag inte se att det föreligger någon särskilt markerad spekulation i att genom giftermål komma över en pensionsförmån.

Jag tror att reservanterna har tolkat det hela fullkomligt riktigt, då de säger att det med all säkerhet ligger utanför riksdagens bedömningsförmåga att fastslå en åldersgräns för när äktenskaps ingående kan tänkas vara grundat på andra skäl än kontrahenternas behov av samlevnad och samhörighet.

Jag vill med dessa ord, herr talman, yrka bifall till den vid utlåtandet fogade reservationen.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Vi har nog i andra lagutskottet betraktat denna motion som ett försök att reglera vad man skulle vilja betrakta såsom rena petitessfrågor.

Vi har konstaterat att åldersgränsen väl ursprungligen har tillkommit i syfte att förhindra att äktenskap ingås utslutande — eller i varje fall i stor utsträckning — med tanke på att tillförsäkra efterlevande del i pensionsförmån.

När det gäller den allmänna försäkringen kompliceras frågan ytterligare av att det ju där inte enbart är spekulativen i fråga om en möjligen utgående

änkepension vid giftermål efter sextioårsåldern, som har betydelse, utan där kommer ju också frågan om samboendeförhållandet in i sammanhanget. Flyttar ett par äldre människor samman, betraktas de inte som sammanboende i pensionsförsäkringslagens mening utan får pensionen såsom oberoende av varandra när båda uppnått 67 års ålder. Följaktligen är det ett övervägande, som de försäkrade har att göra själva, huruvida de vill bekräfta sitt sammanboende i tid, d. v. s. före 60 års ålder, för att tillförsäkra kvinnan änkepension, om mannen skulle gå bort innan båda har uppnått pensionsåldern. De kan ju också satsa på att pensionen blir bättre, när de uppnår pensionsåldern, om de i pensionshänseende betraktas såsom oberoende av varandra.

Motionärerna vill inte ha hela fältet fritt utan räknar med att frågan skulle kunna regleras av femårsbeständigheten av äktenskapet — d. v. s. ett äktenskap skall ha bestått i fem år för att rätt till änkepension skall kunna föreligga — men då måste ju frågan kompliceras i alla sådana fall, där behov föreligger av att ta ut pensionen före 67 års ålder och där äktenskapet har ingåtts så sent att man skulle kunna »tjäna in» de fem åren om man hade väntat till 67 års ålder, men däremot inte om man tog ut pensionen före de 67 åren.

I tidigare motioner har också yrkats, vilket berörs i motiveringen, att man även i det statliga lönesystemet skulle ta bort 60-årsbestämmelsen. Jag förstår inte riktigt varför man skulle göra det, ty där finns, såvitt jag förstår, ingen begränsning i fråga om äktenskapsbestånd. Där finns endast 60-årsåldern som gräns. Tillämpar man bestämmelsen om 60-årsåldern och räknar med pensionsåldern 65 år, vilket i regel är den högsta pensionsålder som förekommer, eftersom de högre tjänstemännen har rörlig pensionsålder från 65 år som den lägsta till 67 år som den

Ang. rätten till änkepension enligt lagen om allmän försäkring

högsta, har det inte någon större betydelse, därest 60-årsgränsen finns kvar, huruvida man räknar med att vederbörande skall ha varit gifta i fem år innan änkepensionsrätt föreligger.

Herr talman! Inom andra lagutskottet har vi inte betraktat denna fråga som en av de större inom pensionsområdet, och vi tycker inte att någon särskilt tungt vägande argumentering har förts för att man skulle vidta någon ändring. Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag.

Herr DAHLBERG (s):

Herr talman! Det finns redan en pensionsförsäkringskommitté, som sysslar med översyn av pensionsförsäkringarna, och i reservationen har vi hänvisat till att det inte behöver till sättas någon ny utredning. Den nu sittande kommittén skulle kunna titta på även dessa spörsmål.

Som sagts tidigare, finns det tre olika pensionsförsäkringar. Inom den allmänna folkpensioneringen förekommer det inte några spärrar alls, utan man kan i och med ingående av äktenskap komma i åtnjutande av exempelvis ett hustrutillägg. Där finns alltså inga hinder.

I det statliga pensionssystemet är det 60-årsgränsen som utgör en spärr.

Inom den allmänna tilläggs pensioneringen finns det både en femårsgräns — d. v. s. man skall vara gift fem år eller efterlämna minderåriga barn för att änkan skall kunna få pension — och en bestämmelse om att äktenskapet inte får ingås efter 60 år. Det finns alltså dubbla spärrar i fråga om tilläggs pensionen. Vad beträffar tilläggs pensioneringen betalar man ju avgifter upp till 65 år, därest man inte blir pensionerad tidigare, och jag tycker nog att man borde ha förmånen kvar åtminstone så länge man betalar så att säga vad pensionen kostar. Vi kan tvista om vilka som utnyttjar den här förmånen, ty det vet vi så litet om,

men hela pensionssystemet är ju till för att skapa trygghet, och jag tror att om pensionsförsäkringskommittén skulle få till uppgift att göra en översyn, skulle den komma att finna det nödvändigt att göra en uppmjukning som möjliggör att de försäkrade fick ett skydd för sina efterlevande så länge de själva är i produktivt arbete.

Jag ber alltså att få yrka bifall till reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjorde herr talmannen i enlighet med de därunder framkomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den vid utlåtandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Dahlberg* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad andra lagutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 30, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den vid utlåtandet avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Dahlberg* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befun-

nos vid omröstningens slut rösterna ha-
va utfallit sålunda:

Ja — 73;
Nej — 30.

Därjämte hade 16 ledamöter tillkän-
nagivit, att de avstode från att rösta.

Om skydd för trotjänarpension

Föredrogs ånyo andra lagutskottets
utlåtande nr 31, i anledning av väckt
motion om skydd för trotjänarpension.

I en inom första kammaren väckt, till
lagutskott hänvisad motion, nr 10, vil-
ken behandlats av andra lagutskottet,
hade herr *Lager* hemställt, att riksdagen
i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte anhå-
la om en snabbutredning och förslag
till skydd för trotjänarpensionerna.

Utskottet hade i det nu föredragna ut-
låtaudet på åberopade grunder hem-
ställt, att förevarande motion, I:10,
icke måtte föranleda någon riksdagens
åtgärd.

Herr **LAGER** (k):

Herr talman! Vid 1964 års riksdag
stälde jag en fråga till socialministern
om lagligt skydd för de s. k. trotjänar-
pensionerna. Statsrådet svarade att det-
ta var en sak, som sysselsatte de fack-
liga organisationerna, och att anled-
ning inte fanns för statsmakterna att
vidtaga några åtgärder. Statsrådet för-
klarade också att han trodde det skulle
vara möjligt att i förhandlingar nå fram
till lösningar — där frågan var aktuell
— som ur löntagarnas synpunkt kun-
de anses tillfredsställande.

För min del var jag inte lika opti-
mistisk — och är det fortfarande inte.
Av den anledningen har jag motions-
vägen återkommit till saken vid detta
års riksdag. Enligt uppgifter som jag
har fått var min mera pessimistiska be-
dömning av möjligheterna att förhand-
lingsvägen uppnå tillfredsställande re-
sultat dess värre riktigare än socialmi-

Om skydd för trotjänarpension
nisterns optimism. Utskottet hävdar vis-
serligen att överenskommelser har träf-
fats i olika fall. Jag vill inte bestrida
detta; jag har också i min hand rappor-
ter om sådan överenskommelse. Det är
bara det, att reduceringen av trotjänar-
pensionen alltjämt kvarstår, även om
den har blivit mindre efter förhand-
lingar.

I sitt utlåtande hänvisar utskottet till
att en motion år 1958 i samma ärende
avslogs med den motiveringen att »ar-
betsgivare, som åtagit sig att utge trot-
tjänarpensioner åt sina äldre anställda,
torde stå fast därvid även om juridisk
förpliktelse ej föreligger». En sådan
ståndpunkt från utskottets sida var väl
förklarlig år 1958 i ATP-diskussionen,
men nu har några år gått, och arbets-
givarna har visat att de inte har infriat
de förväntningar som utskottet uttala-
de.

Dessa pensioner måste väl liksom
andra pensioner av liknande slag be-
traktas som intjänad lön. Olika motiv
låg väl till grund för att man på sin
tid införde dem, men den avgörande
orsaken var väl ändå, att man ville
hålla yrkesskickliga arbetare kvar i fö-
retaget. Trygghetskravet på ålderdo-
men var på den tid trotjänarpensioner-
na tillkom lika starkt hos arbetarna som
i senare tid, även om möjligheterna att
tillgodose detta trygghetskrav var vä-
sentligt sämre.

När arbetsgivarna numera i handling
har visat sig obenägna att stå fast vid
sina pensionslöften — jag har t. o. m.
hört rykten om att man från de centrala
arbetsgivarinstanserna har givit anvis-
ningar till sina medlemmar och deläga-
re i den riktningen — är det enligt min
mening oriktigt att på fackföreningar-
na lägga hela bördan av kampen för
det som är rätt och rimligt. Statsmakter-
na både kan och bör hjälpa till att vär-
na om de anställdas rättigheter och
med lämpliga åtgärder tillhålla arbets-
givarna att stå fast vid sina förpliktelser.

Jag vill slutligen, innan jag ställer
mitt yrkande, ge utskottet ett erkän-

Om indexreglering av de allmänna barnbidragen

nande för att det denna gång så pass utförligt har behandlat denna fråga. Det blir kanske tillfälle att återkomma till den.

Jag ber, herr talman, att med dessa få ord få yrka bifall till motion nr 10 i första kammaren.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag är inte säker på att kammarens ledamöter har fått en klar bild av frågans innebörd. Arbetsgivarna har visserligen stått fast vid sina utfästelser för sådana, som tillerkänts s. k. trotjänarpensioner före tiden för ATP:s ikraftträdande, även på utbetalningssidan, men däremot har det helt naturligt varit aktuellt med en avveckling av dessa trotjänarpensioner. Det är väl i det avseendet som de fackliga organisationerna har fört förhandlingar beträffande takten i denna avveckling.

ATP-pensionerna har ju från början varit relativt små, och jag förmodar att de fackliga organisationerna vid förhandlingarna med arbetsgivarparten har utgått från att man skulle kunna komma överens om en avveckling, som icke innebar en avräkning krona för krona, en avveckling som skulle kunna ske under en längre tid och med mindre belopp än vad vederbörande uppbar från ATP.

Hur långt man nått i det avseendet känner jag inte till. Jag vet bara att förhandlingar har förts inom ett område och att man där nått en överenskommelse, som godkänts av bägge parter och som innebär en successiv avveckling av trotjänarpensionerna. Däremot har jag inte hört någonting om att arbetsgivarna helt dragit in beviljade pensioner som utges jämsides med ATP. I de fall det inte förekommer ATP tror jag att trotjänarpensionerna fortfarande utbetalas oförändrade i samtliga fall.

Jag hemställer om bifall till utskottets utlåtande.

Efter härmed slutad överläggning gjordes enligt förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare på bifall till den i ämnet väckta motionen; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtanden:

nr 32, i anledning av väckta motioner om höjning av invaliditetstillägget m. m.;

nr 33, i anledning av väckta motioner angående tillämpningen på sjömän av bestämmelserna om obligatorisk yrkes-skadeförsäkring; och

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förslag till förordning med provisoriska bestämmelser rörande utbildningstiden för vissa värnpliktiga.

Vad utskottet i dessa utlåtanden hemställt bifölls.

Om indexreglering av de allmänna barnbidragen

Föredrogos ånyo andra lagutskottets utlåtande nr 35, i anledning av väckta motioner om indexreglering av de allmänna barnbidragen.

Andra lagutskottet hade till behandling förehäft två inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nr 317 i första kammaren av herrar *Adolfsson* och *Lager* samt nr 390 i andra kammaren av fru *Ryding m. fl.*

I motionerna, vilka voro likalydande, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta om indexreglering av de allmänna barnbidragen att träda i kraft från och med den 1 juli 1965.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet av angivna orsaker hemställt, att förevarande motioner, I: 317 och

Om indexreglering av de allmänna barnbidragen

II: 390, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Herr ADOLFSSON (k):

Herr talman! Jag skall vid detta tillfälle inte gå in på frågan om barnbidragens storlek eller de familjestödjande åtgärderna i allmänhet, även om jag naturligtvis måste säga att den höjning av barnbidragen som riksdagen beslutat i år inte mer än nått och jämnt kompenserar vad barnfamiljerna förlorar genom bl. a. höjd omsättningskatt, ökade priser och höjda bostadshyror.

Jag avstår emellertid från att gå in på dessa spörsmål. Yrkandet i vår motion är ju, att de allmänna barnbidragen skall indexregleras och således göras värdebeständiga.

Utskottet hänvisar nu särskilt till den utredning om det ekonomiska stödet åt barnfamiljerna, som regeringen beslutat om. Utskottet citerar direktiven för utredningen och nämner bl. a. den pasus där det heter att de allmänna barnbidragen bör bilda stommen i konsumtionsstödet åt de familjer det här gäller.

Jag har absolut ingenting att invända mot denna förklaring som ju också utskottet tycks ansluta sig till. Men blir det inte i de ständiga prisfördyringarnas tider en usel bärkraft i denna stödsystemets stomme, som det talas om i direktiven? Själva stommens hållfasthet blir ju i detta fall inte särskilt mycket att hurra för, eftersom det tillåtes att stommen undermineras och — om jag så får uttrycka mig — murknar. Detta sker genom att de barnbidrag, som riksdagen fastställer som oundgängligen behövliga, inte får behålla sitt värde utan ständigt urholkas värdemässigt.

När själva stommen i systemet göres så osäker som här är fallet blir också det andra inom stödssystemet osäkert och vacklande.

Vårt förslag i motionen är alltså, att stommen skall få bibehålla sin bärkraft, vilket åstadkommes genom att barnbidragen indexregleras. Men till frågan om en sådan reglering säger ut-

skottet — såvitt jag har kunnat finna — varken ja eller nej och kanske inte ens jäså. Utskottet erinrar om att frågan om stödåtgärderna åt barnfamiljerna skall utredas — alltså utredning om vilka former och vilket omfång stödet skall ges — och på den grunden avstyrks vår motion.

Tillåt mig bara säga, att detta enligt min uppfattning inte har med den av oss väckta frågan att göra. Här har ju beträffande den del av stödet som de allmänna barnbidragen utgör fastställts av riksdagen, att bidraget från den 1 juli i år skall utgå med 900 kronor. Vad vi föreslår är helt enkelt att barnfamiljerna skall få dessa 900 kronor per barn och år, *reellt* detta belopp, och inte 900 kronor som vid en något senare tidpunkt är värda betydligt mindre än samma belopp för närvarande.

Frågan om att säkra värdebeständigheten åt det som beslutas av riksdagen är enligt min mening inte identisk med frågan om vad slag av åtgärder som på barnfamiljestödets hela fält skall vidtagas senare.

Herr talman! Jag begränsar mina kommentarer till detta, av skäl som var och en förstår. Av skäl som jag anfört skulle jag i och för sig ha önskat att yrka bifall till vår motion om indexreglering av de allmänna barnbidragen från och med den 1 juli i år. Såvitt jag kan finna är detta dock av formella skäl inte möjligt, och därför måste jag omforma mitt yrkande till följande, nämligen att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till riksdagen rörande indexreglering av de allmänna barnbidragen från den 1 juli 1965.

Detta var, herr talman, det yrkande som jag ber att få framställa vid detta tillfälle.

Herr förste vice talmannen STRAND (s):

Herr talman! Jag utgår ifrån att riksdagens ledamöter i gemen har ett in-

Om indexreglering av de allmänna barnbidragen

trasse av att man skall söka upprätthålla värdet av utgående socialförmåner, därvid icke undantaget barnbidraget. Det har uttalats starkt intresse för att folkpensionerna, och jämställda med dem barnbidragen, inte bara skall ha kvar sitt ursprungliga värde utan också höjas med standardtillägg.

Barnbidragen skall från den 1 juli i år utgå med 900 kronor per år, alltså med ett belopp som är 200 kronor högre än för närvarande. I allmänna skatteberedningens betänkande har man utgått ifrån att barnbidragen omkring år 1970 bör vara 1 200 kronor. Jag räknar därvid med att skatteberedningen har menat att det skall vara 1 200 kronor i 1965 års penningvärde. Om penningvärdeförsämringen fortsätter fram till 1970 så skall man — precis på samma sätt som man gjort med folkpensionerna — reglera beloppet med hänsyn till förändringarna i penningvärdet sedan beslutet om höjning av barnbidragen fattades.

Det är detta som gjort att vi inom utskottet förmenat att det inte finns särskilt stor anledning att fr. o. m. den 1 juli i år införa en indexreglering av barnbidragen.

Med det sagda, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets hemställan.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr talmannen, att därunder yrkats *dels* att vad utskottet hemställt skulle bifallas, *dels ock*, av herr *Adolfsson*, att riksdagen skulle i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa om förslag till riksdagen rörande indexreglering av de allmänna barnbidragen från den 1 juli 1965.

Härpå gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övervägande ja besvarad.

Vid förnyad föredragning av tredje lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckta motioner om dels has-

tighetsbegränsning för motorbåtar, m. m., dels ock registrering av båtar, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

På framställning av herr talmannen beslöts att handläggningen av återstående ärenden å föredragningslistan skulle uppskjutas till kammarens sammanträde den 7 april.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 4, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom försvarsdepartementets verksamhetsområde.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 140, i anledning av väckt motion angående befrielse från skatteplikt för automobil, som äges av höggradigt vanför person; samt

nr 141, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 4 § 1 mom. och 10 § 1 mom. förordningen den 26 juli 1947 (nr 576) om statlig inkomstskatt, m. m., jämte i ämnet väckta motioner, såvitt propositionen och motionerna hänvisats till bevillningsutskottet.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökning:

Till riksdagens första kammare

För tjänsteresa till Balkan får jag härmed anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden den 5—den 10 april 1965.

Stockholm den 1 april 1965.

Gunnar Lange

Den begärda ledigheten beviljades.

Anmälades och bordlades följande till kammaren överlämnade kungl. propositioner:

nr 88, med förslag till lag angående ändring i lagen den 28 maj 1937 (nr 249) om inskränkningar i rätten att utbekomma allmänna handlingar;

nr 92, med förslag till förordning med särskilda bestämmelser om allmän folk- och bostadsräkning år 1965 m. m.;

nr 94, med förslag till förordning angående ändring i förordningen den 27 maj 1960 (nr 253) om tillverkning och beskattning av malt- och läskedrycker, m. m.;

nr 96, med förslag till lag om ändrad lydelse av 72 § växellagen den 13 maj 1932 (nr 130) m. m.;

nr 98, med förslag till lag om fortsatt giltighet av likviditets- och kassakvotlagen den 25 maj 1962 (nr 256), m. m.;

nr 99, angående omorganisation av Svenska skeppshypotekskassan, m. m.; och

nr 101, angående försäljning av vissa allmänna arvsfonden tillfallna fastigheter.

Anmälades och bordlades

konstitutionsutskottets memorial nr 19, med uppgift på vissa vilande förslag till ändringar i grundlagarna;

statsutskottets utlåtanden och memorial:

nr 8, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1965/66 inom ecklesiastikdepartementets verksamhetsområde jämte i ämnet väckta motioner;

nr 38, i anledning av vissa av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar angående anslag för budgetåret 1965/66 till främjande av bostadsförsörjningen m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 39, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående riktlinjer för reg-

lering av prisförändringar för civilförsvaret m. m.;

nr 40, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning angående anslag för budgetåret 1965/66 till Marinen: Anskaffning av fartygsmateriel m. m. jämte i ämnet väckta motioner;

nr 41, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1965/66;

nr 42, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1965/66 till Bidrag till varudeklarationsnämnden;

nr 43, i anledning av kamrarnas skiljaktiga beslut i fråga om anslag för budgetåret 1965/66 till Avsättning till fonden för friluftslivets främjande; samt

nr 44, angående överlämnande till konstitutionsutskottet av två till statsutskottet hänvisade motioner i viss del;

bevillningsutskottets betänkande nr 21, i anledning av väckta motioner om viss rätt för jordbrukets ekonomiska föreningsrörelse till avdrag vid beskattningen;

bankoutskottets utlåtanden:

nr 13, i anledning av väckta motioner om markförvärvs- och tomträttsfonder; samt

nr 14, i anledning av väckta motioner om studieresor för riksdagens ledamöter, m. m.;

första lagutskottets utlåtanden:

nr 16, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om lagrådet m. m.; samt

nr 18, i anledning av dels väckta motioner om kostnadsfri rättshjälp vid administrativ process, dels ock väckta motioner angående fri rättegång;

andra lagutskottets utlåtanden:

nr 36, i anledning av väckta motioner angående grupplivförsäkringen för värnpliktiga; samt

nr 37, i anledning av väckta motioner angående rätten till tilläggsjukpenning vid barnsörd;

tredje lagutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa anslag ur kyrkofonden m. m.;

nr 16, i anledning av väckta motioner om viss utvidgning av förbudet mot oljeutsläpp till sjöss; samt

nr 17, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av övergångsbestämmelserna till lagen den 31 maj 1963 (nr 268) om igångsättningstillstånd för byggnadsarbete;

jordbruksutskottets utlåtande nr 5, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående reglering av priserna på fisk under budgetåret 1965/66; även-som

allmänna beredningsutskottets utlåtanden:

nr 15, i anledning av väckta motioner om meritvärderingen av ungdomsledarskap vid inträde till utbildningsanstalter;

nr 16, i anledning av väckta motioner om åtgärder för att stimulera anställande av kvinnlig arbetskraft inom industrien;

nr 17, i anledning av väckta motioner angående låglöne- och låginkomst-gruppernas problem;

nr 18, i anledning av väckt motion om bevarande av det kulturhistoriska värdet hos äldre bebyggelse som används för fritidsändamål;

nr 19, i anledning av väckta motioner angående folkpensionärsrabatter på statens järnvägars och postverkets bus-sar, om utvidgning av statens järnvä-gars reserabatter till att gälla även buss-linjer samt angående statens järnvägars rabattresor för pensionärer; samt

nr 20, i anledning av väckta motioner angående värnpliktigas fria resor, angående statens järnvägars rabattresor för värnpliktiga och angående fria re-sor för värnpliktiga m. m.

Anmälades och bordlades följande un-der sammanträdet till herr talmannen avlämnade motioner:

nr 673, av herrar *Adolfsson* och *La-ger*,

nr 674, av herr *Bengtson m. fl.*,

nr 675, av herr *Carlsson, Eric*, och herr *Wikberg*;

nr 676, av herr *Hjorth*,

nr 677, av herr *Holmberg m. fl.*,

nr 678, av herr *Lundberg m. fl.*,

nr 679, av herr *Petersson, Erik Filip, m. fl.*, samt

nr 680, av herr *Sörlin m. fl.*,

i anledning av Kungl. Maj:ts propo-sition nr 43, angående kommunal skatte-utjämning m. m.;

nr 681, av herr *Bengtson m. fl.*, i an-ledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 49, angående anslag för budgetåret 1965/66 till bidrag till anordnande av skolskjutsar m. fl. ändamål;

nr 682, av herrar *Adolfsson* och *La-ger*,

nr 683, av herr *Dahlberg m. fl.*,

nr 684, av herr *Källqvist m. fl.*,

nr 685, av herr *Svanström* och herr *Gustafsson, Nils-Eric*, samt

nr 686, av herr *Wallmark*,

i anledning av Kungl. Maj:ts propo-sition nr 50, angående anslag för bud-getåret 1965/66 till bidrag till folkbib-liotek;

nr 687, av fröken *Mattson*, i anled-ning av Kungl. Maj:ts proposition nr 84, med förslag till förordning om sär-skild skatteberäkning i vissa fall för makar; även-som

nr 688, av herr *Andersson, Torsten*, och herr *Dahlén*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 85, med förslag till lag om antalet statsdepartement och statsråd utan departement.

Justerades protokollsutdrag för den-na dag, varefter kammarens samman-träde avslutades kl. 15.49.

In fidem

K.-G. Lindelöw